

Απομαγνητοφώνηση διάλεξης Ν. Λυγερού: "Το σκάκι ως άμυνα πολιτισμού",
Αίθουσα ΤΕΕ-TAK, Ηράκλειο. 20/02/2016

<https://www.youtube.com/watch?v=DizZ2dfL2Yk>

Δε θεωρώ ότι είμαστε απλώς σε πλαίσιο συνεργασίας αλλά σε πλαίσιο συνέργειας, είναι λίγο διαφορετικό. Αλλά να ξέρετε ότι το σκάκι το αποδεικνύει αλλά και σε άλλο επίπεδο μπορούμε να έχουμε συνέργεια χωρίς συνεργασία και μπορούμε να έχουμε συνεργασία χωρίς συνέργεια. Και για να είμαι πιο ξεκάθαρος μιλάμε πολύ συχνά για επικοινωνία ενώ στην πραγματικότητα το σημαντικό είναι η συνεννόηση αλλά με τον Κώστα συνεννοούμαστε χωρίς καν να επικοινωνούμε. Σε αυτό το επίπεδο είμαστε για να το ξέρετε. Άρα θεωρώ ότι τα παιδιά που είναι με τον Κώστα έχουν μια μεγάλη ευκαιρία, γιατί εγώ δεν είμαι της τύχης, ούτε δυστυχής, ούτε ευτυχής, έχουν μια μεγάλη ευκαιρία να αξιοποιήσουν ένα κοίτασμα. Άρα για το σκάκι όντως θα δώσουμε μια διαφορετική διάσταση αλλά θέλω πρώτα από όλα να σκεφτείτε το εξής απλό γεγονός, το λέω τώρα αυτό πιο πολύ για τους γονείς. Πως μπορείτε να εξηγήσετε εσείς που αγοράζετε τόσα παιχνίδια στα παιδιά σας που μπορεί να τα αφήνουν την επόμενη μέρα, μπορεί να μη θέλουν να ξαναπαίξουν ποτέ στη ζωή τους, θα ήθελα να αναρωτηθείτε γιατί το σκάκι με τη μορφή που έχει από τον 14^ο αιώνα απασχολεί ακόμα την ανθρωπότητα. Ή η ανθρωπότητα είναι ένα παιδί νοητικά καθυστερημένο για τα δεδομένα της κοινωνίας και δεν έχει καταφέρει να ξεπεράσει μετά από τόσους αιώνες αυτή την αγάπη, ή μάλλον υπάρχουν άλλα στοιχεία που η ανθρωπότητα αναγνωρίζει.

Τώρα, μερικές φορές ξέρετε όταν δεν καταλαβαίνουμε καλά τι είναι το σκάκι, πόσο μεγάλη είναι η αξία του, σημαίνει ότι είναι καλό να ξέρετε, στη στρατηγική όταν δεν μπορείτε να δείτε ποια είναι η σωστή κίνηση είναι καλό να δείτε τι κάνει ο εχθρός σας. Αυτή την περίοδο υπάρχει ακόμα και θρησκευτικός χώρος, πώς να το πω τώρα, πιο πράσινος, που έχει απαγορεύσει το σκάκι. Και έχει ενδιαφέρον να το σκεφτείτε αυτό γιατί εμείς το θεωρούμε εντελώς αυτονόητο ότι ανήκει στη κουλτούρα μας, στον πολιτισμό μας και μερικές φορές ξέρετε επειδή είμαστε και αντιδραστικοί ειδικά στην Ελλάδα, άμα μου δώσουν αυτό το ποτήρι δε θα το πω γιατί το θεωρώ δεδομένο. Αν κάποιος μου το πάρει θα πω άστο. Αυτό το πράγμα που θέλω να σας πω είναι το εξής, αν μερικοί θεωρούν ότι το σκάκι είναι σπατάλη χρόνου ή είναι ειδωλολατρικό· είναι αυτό που μας εξήγησαν το 2015, μερικοί φανατικοί. Πρέπει να καταλάβουμε ότι αντιθέτως είναι επειδή έχει πολλά στοιχεία μέσα του που είναι πολιτισμικά, γιατί άμα ήταν απλώς ένα παίγνιο κλασσικό κανένας δεν θα τολμούσε να πει αυτά τα πράγματα. Και θέλω τώρα να δείτε την διαφορά που υπάρχει μέσα σε πνευματικά παίγνια, βλέπω μερικές διαφορές και σε άλλα, ας πούμε στο GO

έχετε μόνο τις πέτρες, οι πέτρες είναι όλες ίδιες. Είναι δύσκολο να κατηγορήσεις το GO ότι είναι ειδωλολατρικό. Είναι το ίδιο και με τις ντάμες. Το σκάκι νομίζω, ένα από τα προτερήματα του, τα οποία οι σκακιστές δεν το αναδεικνύουν, σου λέει άστο σε πρώτη φάση, όταν τα παιδιά αρχίζουν να το αγαπάν... Το σκάκι είναι από τα πολύ σπάνια παίγνια που έχουν πολιτισμικό στοιχείο, και στα κομμάτια.

Τώρα προσπάθησε να σκεφτείς διάφορα πράγματα που βλέπεις γενικότερα, όχι μόνο αγωνιστικό, γενικότερα σαν παίγνιο, θα δεις ότι πολλά ή έχουν μια εντελώς τεχνητή επιφάνεια πολιτισμού, είναι πιο πολύ πολιτιστικό και όχι πολιτισμικό. Ενώ στο σκάκι έχουμε ακόμα και η μορφή του είναι ενδεικτική, ότι μπαίνουμε σε ένα χώρο που έχει πολιτισμό. Σας υπενθυμίζω ότι υπάρχουν πολλά μουσεία που έχουν τα κομμάτια σκακιού του 10^{ου} αιώνα, του 12^{ου} αιώνα και θεωρούμε ότι είναι πάρα πολύ σημαντικά ακόμα και ως έργο τέχνης γιατί εμείς τα έχουμε σίγουρα απλοποιήσει από τη στιγμή που περάσαμε στο πλαστικό θεωρούμε ότι είναι όλα αυτά πιο εύκολα. Να θυμάστε ότι χρησιμοποιούμε ξύλο, ελεφαντόδοντο, πολύτιμα ξύλα μάλιστα, μερικές φορές έχουμε και πέτρες, έχουμε όνυξ, έχουμε από διάφορες κουλτούρες και διάφορα επίπεδα της ανθρωπότητας. Το άλλο που είναι σημαντικό είναι να θεωρήσουμε το σκάκι ως ένα στοιχείο που μας έρχεται αρχικά από την Ινδία και την Περσία, και στην πραγματικότητα, θα σας δώσω ένα πολύ απλό παράδειγμα, πήγαμε να μάθουμε σκάκι στα παιδιά με τον πολιτιστικό τρόπο και πήγαμε και στην Κωνσταντινούπολη. Και εντελώς τυχαία ο βασιλιάς εκεί δεν έχει σταυρό. Φαντάζομαι ότι ήταν μια λεπτομέρεια και είχε ξεχαστεί, δεν είχε τόσο μεγάλη σημασία, αλλά θέλω να σας πω ότι είναι ακριβώς το ανάλογο - σε μερικά πράγματα δε δίνουμε μεγάλη σημασία. Θα δώσω ένα άλλο παράδειγμα, ξέρετε ότι οι άντρες και οι γυναίκες είναι τώρα ίσοι, κάναμε αρκετούς αιώνες να το καταλάβουμε, καταλαβαίνετε τι νοητική στέρση έχουν οι άντρες αλλά τέλος πάντων. Στο σκάκι άμα κοιτάξετε προσεκτικά τα κομμάτια, το σκάκι όπως το βλέπετε τώρα είναι σκάκι Staunton, είναι μια μορφολογία που έχει γίνει τυπική τώρα, και θα δείτε ότι ο βασιλιάς και η βασίλισσα έχουν το ίδιο ύψος. Και η μόνη διαφορά είναι ότι ο βασιλιάς πάνω από το ύψος του έχει τον Χριστό, δηλαδή τον σταυρό. Έχει ενδιαφέρον σαν ιδέα, θα δείτε ότι άμα βάλουμε τα παιδιά, τους λέμε ζωγράφισε μια βασίλισσα, ζωγράφισε ένα βασιλιά. Κλασσικά τα παιδιά βάζουν το βασιλιά πιο χοντρό και όταν τους δείχνουμε ότι είναι ακριβώς το ίδιο, τα ξαφνιάζει, και τα αγόρια και τα κορίτσια. Έχουν μπερδέψει το θέμα του σταυρού. Ένα άλλο πράγμα που πρέπει να καταλάβουμε είναι το εξής, το σκάκι είναι σημαντικό όχι επειδή είναι επιθετικό παίγνιο, αλλά επειδή είναι προστατευτικό παίγνιο, και αυτό είναι μια έννοια λίγο πιο παράξενη. Ξέρετε, όταν κάποιος οπλοφορεί πολύ συχνά νομίζουμε ότι θα κάνει μια επίθεση και δεν καταλαβαίνουμε ότι είναι άμυνα σε κάποιον που θα κάνει επίθεση.

Το σκάκι λοιπόν αρχικά δημιουργείται με έναν ειδικό τρόπο, για ποιο λόγο; Δημιουργείται για λόγους στρατηγικής και δεν έχει καμία σχέση με παίγνιο, καμία.

Η ιδέα ποια είναι; Είναι ότι ένας στρατηγός, ένας στρατιωτικός, όταν κάνει μια επίθεση, όταν δέχεται μια επίθεση, όταν κάνει μια άμυνα, ο στόχος του είναι να επιζήσουν οι δικοί του. Και αυτό που κατάλαβε γρήγορα αυτός ο τομέας της στρατηγικής είναι ότι θα ήταν καλό να έχουμε ένα μοντέλο το οποίο επιτρέπει να κάνουμε εξάσκηση, έτσι ώστε όταν περνάμε στο πεδίο μάχης το αληθινό, να μην έχουμε λάθη σοβαρά. Του τύπου, ο λοχίας σας λέει να πάρετε αυτό τον λόφο, πηγαίνουν οι φαντάροι, πεθαίνουν όλοι και λέει "ουπς", να το ξανακάνουμε; Γιατί είναι αυτό που κάνουμε με τα παιδιά, τους λέμε ξαναπαίζτο, καμία σχέση. Άρα, το σκάκι δημιουργείται για ένα στόχο. Αν θέλετε το σκάκι για μένα, όχι μόνο για μένα, το λέω σε επίπεδο Ανθρωπότητας, είναι τελεολογικό. Πολλά παίγνια που δημιουργούμε τώρα, δημιουργούνται για να είναι παιχνίδι. Το σκάκι δεν δημιουργήθηκε για να είναι παιχνίδι, δημιουργήθηκε για να είναι προσομοίωση. Και μάλλον αυτό εξηγεί, όπως και το GO μάλιστα, γιατί έχει αυτήν την διαχρονικότητα. Γιατί δεν είναι από μόνο του που έχει νόημα, έχει νόημα σε ένα πλαίσιο. Και επειδή το πλαίσιο διατηρείται, η Ανθρωπότητα θέλει να προστατεύεται από επιθέσεις, έχουμε αυτόν τον κανόνα. Όπως ξέρετε τώρα στην Ελλάδα το 2014 το σκάκι μπήκε στο σχολείο, στο δημοτικό που πραγματικά αποτελεί μια καινοτομία, γιατί υποτίθεται δεν είμαστε μια σκακιστική παραδοσιακή χώρα. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει παράδοση αλλά απλώς άμα κοιτάξετε την παγκόσμια κατάταξη θα δείτε ότι έχουμε πολλές χώρες της ανατολής και όχι ακριβώς της περιοχής. Αυτό σημαίνει ότι αυτή η καινοτομία ήταν σημαντική και θέλω να σας πω ότι αν το σκάκι δεν ήταν τόσο σημαντικό δεν θα ήταν υποχρεωτικό στην εκπαίδευση από πολλές χώρες. Και έχει ενδιαφέρον όταν είναι χώρες έτσι (μεγάλες) λένε εντάξει δεν είμαστε το ίδιο, όταν είναι η Αρμενία όμως, η Αρμενία το έχει υποχρεωτικό. Για ποιο λόγο; Θεωρεί ότι τα παιδιά με αυτόν τον τρόπο αξιολογούνται σε ένα κανονικό μάθημα όπως το έχουμε για τα άλλα μαθήματα. Άρα επειδή έχουμε και τους μουσικούς (στο κοινό), είναι ακριβώς το ίδιο, όταν λέμε ας πούμε το είναι καλό η μουσική να είναι στο σχολείο, δεν περιμένουμε από όλους τους μαθητές ξαφνικά να γίνουν μουσικοί, αλλά είναι καλό να έχουν μια μουσική παιδεία. Εδώ περί παιδείας πρόκειται.

Το σκάκι λοιπόν στην ενσωμάτωσή του, όλοι ξέρετε πολύ καλά τη μορφή 8x8, το σκάκι δεν ήταν 8x8, έκανε διάφορες παραλλαγές, είχαμε και ένα 10x10, είχαμε και ένα 8x10, είχαμε και 8x12 και είχαμε και άλλα κομμάτια που εξαφανίστηκαν που ανήκουν στην ιστορία τη σκακιστική. Δυστυχώς μερικές φορές, οι ίδιοι οι σκακιστές δεν το ξέρουν, ότι έχουν εξαφανιστεί, ότι έχουν τροποποιηθεί. Σας δίνω ένα παράδειγμα χειροπιαστό. Η βασίλισσα όπως λειτουργεί τώρα, στην πραγματικότητα παίζει οριζόντια κάθετα και διαγώνια. Δεν έπαιζε έτσι η βασίλισσα παλιά. Και όταν καινοτομήσαμε και βάλαμε αυτήν τη βασίλισσα, οι σκακιστές της εποχής, τώρα το λέω στους σκακιστές με σπόντα, γιατί αυτό μπορεί σε μερικούς αιώνες να το αλλάξουν πάλι, την ονόμαζαν η τρελή βασίλισσα. Δε σου κάνει εντύπωση αυτό

Κώστα; Γιατί ήταν τρελή; Γιατί ξαφνικά έκανε τόσες πολλές κινήσεις, που ήταν ολόκληρο οπλοστάσιο που μετακινούταν πάνω στη σκακιέρα. Και αυτό έγινε γιατί θεωρούσαν τότε ότι πάνε πολύ αργά τα πράγματα. Στην πραγματικότητα είχε δικαίωμα να κάνει μια κίνηση ουσιαστικά ανάλογη από τον βασιλιά και να θυμάστε, το βλέπουμε και σε ρωσικές μορφές στο σκάκι, η βασίλισσα είχε και την κίνηση του ίππου. Ενώ εμείς τώρα θα λέμε αυτό είναι εντελώς έτσι και έτσι κλπ. Και έχει ενδιαφέρον γιατί όταν το διδάσκουμε στα παιδιά, λέμε ότι αυτό είναι ξεκάθαρα έτσι και έτσι κλπ. Και δεν ξέρουμε ότι στην ιστορία τη σκακιστική έχουν αλλάξει πολλά πράγματα και έχουμε λειτουργήσει με ένα διαφορετικό τρόπο. Όσον αφορά το πολιτιστικό στοιχείο για να δείτε ένα παράδειγμα, νομίζω ότι από τα πιο ωραία είναι ο αξιωματικός. Ο αξιωματικός στα ελληνικά λέγεται αξιωματικός, στα αγγλικά λέγεται bishop, στα γαλλικά λέγεται fou. Άμα καταλάβετε ότι fou σημαίνει τρελός και άμα καταλάβετε ότι bishop είναι επίσκοπος, καταλαβαίνετε λοιπόν πως μπορεί κάποιος να συνδυάσει τον τρελό, τον επίσκοπο και τον αξιωματικό. Και άμα πείτε λοιπόν τι είναι το κοινό στοιχείο ανάμεσα σε αυτές τις τρεις οντότητες, για να σας απαντήσει κάποιος ότι είναι το κομμάτι στο σκάκι πρέπει να το 'χει. Αλλά γιατί έχουμε αυτές τις τρεις ιδιότητες; Ο αξιωματικός σε εμάς σημαίνει ότι ουσιαστικά είναι κοντά στο βασιλιά, θα μπορούσε να ήταν και στρατηγός. Το στρατηγός το αποφεύγουμε γιατί μερικές φορές έχουμε στρατηγούς που γίνονται βασιλιάδες. Βέβαια στην Ελλάδα έχουμε και αξιωματικούς... αλλά τέλος πάντων, ήταν πιο πρόσφατο. Άμα κοιτάξετε λοιπόν τον επίσκοπο, μας φαίνεται πολύ παράξενο και βλέπετε λοιπόν ότι μπορεί να αποκτήσει και ένα θρησκευτικό χαρακτήρα τον οποίο τον έχει βέβαια με τον σταυρό από την αρχή. Στην αρχή το σκάκι δεν έχει σταυρό, άρα δεν αποτελεί ένα χριστιανικό στοιχείο, γιατί βέβαια είναι στην Ινδία και στην Περσία. Στη συνέχεια μας έρχεται εδώ, θα το χρησιμοποιήσουν και οι Άραβες, ποτέ δε θα κάνουν καμία τροποποίηση τέτοιου τύπου, μόνο μερικούς κανόνες. Και όταν θα έρθει στην Ευρώπη, για έναν αρχικά θα έλεγα παράξενο λόγο, η Ευρώπη θα το ενσωματώσει και θα το εμπλουτίσει σε τέτοιο βαθμό, που εκτός αν είστε ειδικός θεωρείται το σκάκι είναι ξεκάθαρα ευρωπαϊκό. Τώρα αν είστε λίγο πιο της λεπτομέρειας, θυμάστε ότι εμείς είμαστε σε ένα πλαίσιο ινδοευρωπαϊκό και εντελώς τυχαία βέβαια το σκάκι είναι και ινδικό και ευρωπαϊκό. Και μάλιστα και το περσικό είναι και αυτό στην πραγματικότητα ινδοευρωπαϊκό. Άρα είναι από τον ίδιο χώρο. Που μετά στη συνέχεια διασπάται σε σχέση με τη θάλασσα και πηγαίνει προς την Ευρώπη από δύο κατευθύνσεις σε σχέση με την Κασπία θάλασσα. Άρα ένα στοιχείο σε σχέση με τον πύργο θα δείτε ότι έχουμε και στοιχεία από τα ρωσικά, που μιλάμε για ελέφαντα και λέμε από πού μας ήρθε ο ελέφαντας. Αλλά άμα θυμάστε ότι ο ελέφαντας έχει νόημα ειδικά στην Ινδία, δεν είναι παράξενο να το έχουν διατηρήσει οι Ρώσοι. Σιγά σιγά καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι ο καθένας έχει βάλει δικά του στοιχεία ακόμα και στις ονομασίες.

Ένα πράγμα ακόμα απλό για να είμαστε στο λεξιλόγιο, λέμε τα πιόνια. Θυμάστε ότι υπάρχουν και λάθη στον τομέα της εκπαίδευσης στο σκάκι, (γιατί) προσπαθούμε μερικές φορές να τα πούμε πιο «ελεύθερα» και λέμε στρατιώτες, στρατιωτάκια ενώ είναι μόνο πιόνια. Μόλις μπείτε σε μια άλλη διαδικασία κάνετε ένα λάθος πολύ σοβαρό στα παιδιά, σας υπενθυμίζω ότι τα παιδιά αναπτύσσονται πολύ σωστά όταν έχουν ακριβώς το λεξιλόγιο που έχει ο ενήλικας και όχι ένα λεξιλόγιο που είναι εκφυλισμένο σε σχέση με τον ενήλικα. Π.χ. στα γερμανικά τα πιόνια, για να έχουμε και λίγο από όλες τις γλώσσες, είναι οι αγρότες, Bauer. Αυτό σημαίνει τι; Σημαίνει ότι εμείς που το βλέπουμε φαντάρος, στρατιώτης, στρατιωτάκι κτλ. ή πιόνι, όταν ο άλλος βάζει αγρότη λες... Και όμως άμα το σκεφτείτε όσον αφορά τις επαναστάσεις, άμα βασιστείτε σε μια επανάσταση που αρχίζει με τους εργάτες, δεν έχει το ίδιο αποτέλεσμα με μια επανάσταση που αρχίζει με τους αγρότες... Ρωσία – Κίνα, βλέπετε την διαφορά; Άρα εδώ επανέρχομαι στο σκάκι, βλέπετε τώρα ξανά το θέμα του ίππου. Ο ίππος στα ελληνικά είναι το άλογο, δυστυχώς μερικές φορές λένε άλογο, αλλά είναι μια μεγάλη διαφορά. Εγώ συνήθως όταν λένε τα παιδιά άλογο τους λέω δεν είναι γαϊδούρι και ξαναέρχονται στον ίππο. Ο ίππος σε σχέση με το άλογο: ε είναι πάρα πολύ απλό, ο ίππος είναι πολεμικό άλογο, το άλογο είναι ένα άλογο όπως το ξέρετε. Που σημαίνει πρακτικά, το λέμε έτσι στα παιδιά: όταν έχετε ένα άλογο που τρέχει πάνω σας είναι πολύ απλό για να μη σας πατήσει, πέφτετε κάτω και ουρλιάζετε. Το άλογο επειδή δεν είναι ηλίθιο φοβάται για τα πόδια του, γιατί έχει (βλέπει) μια μάζα παράξενη η οποία ουρλιάζει. Άμα το κάνετε με έναν ίππο έχετε γίνει κρέπα. Διότι ο ίππος δεν φοβάται τους θορύβους. Και άμα σας βάλει στόχο, σας πατάει.

Φανταστείτε τώρα λοιπόν στο σκάκι να είχαμε ένα άλογο και στην παραμικρή σύγκρουση με πιόνια το άλογο να έφευγε. Θα είχαμε το ανάλογο από τον Miles που παίζει με τον Καρρον και σε κάποια φάση βλέπουμε τον Miles να παίζει τον βασιλιά του, να κάνει μια κίνηση – και έχουμε όλους τους ειδικούς που λένε πρέπει να είχε εγκαταλείψει δε γίνεται – συνεχίζει ο Miles να κάνει την κίνηση (συνεχίζουν οι ειδικοί να λένε αυτό δε γίνεται, κανένας δεν κάνει αυτήν την κίνηση και δεν καταλαβαίνουν τι κάνει). Και μετά ο Miles τελειώνει και βάζει τον βασιλιά απέξω από τη σκακιέρα, άρα χαμογελά ο Καρρον, βέβαια οι Grand maître που έκαναν την ανάλυση γίνονται όλοι ρόμπα, γιατί δεν κατάλαβαν το χιούμορ της υπόθεσης, γιατί βέβαια ο Miles είχε καταλάβει ότι ήταν τελειωμένη η παρτίδα αλλά ήθελε να το δείξει με ένα ειδικό τρόπο. Θυμάστε ότι στο σκάκι όταν εγκαταλείπουμε την παρτίδα, τον βασιλιά τον βάζουμε οριζόντια πάνω στη σκακιέρα. Έχει ενδιαφέρον γιατί ουσιαστικά είναι το σύμβολο του νεκρού. Τώρα, ακόμα και για το σύμβολο του νεκρού, για να δούμε που το πάμε, αλλά στο ενδιάμεσο μια παραλλαγή: όταν λέμε ο τρελός, ο φου στα γαλλικά, δεν εννοούμε ο τρελός – τρελός. Ο τρελός είχε μια ειδική ιδιότητα που μοιάζει πάρα πολύ με τον αξιωματικό και μερικές φορές και με τον επίσκοπο. Ο τρελός στον μεσαίωνα, είναι ο τύπος ξέρετε, που έχει τα κουδούνια

τα 3, χοροπηδάει κάνει ότι θέλει και έχει έναν κώδικα πάρα πολύ απλό, κάνει ό,τι θέλει, αρκεί να το θέλει ο βασιλιάς. Άρα σε κάποια φάση εφόσον έχουν γελάσει, εφόσον έχουν πεθάνει όλοι στο γέλιο ξαφνικά ο βασιλιάς κάνει έτσι (κίνηση με το χέρι να σταματήσει). Και ο τρελός που μόνο τρελός δεν είναι φεύγει. Γιατί ξέρει ότι κάτι τον εκνεύρισε και σταματάει. Και άμα το σκεφτείτε καλά, μοιάζει με τον αξιωματικό. Δεν έχετε στρατιωτική πείρα απ' ότι φαίνεται(για το κοινό). Οι αξιωματικοί όταν είναι εκτός στρατού, μιλούν σαν τον τρελό. Όταν είναι μέσα στον στρατό και είναι από πάνω ο στρατηγός μιλούν σαν τον τρελό. Σας δίνω ένα παράδειγμα γιατί έχουμε και στρατιωτικές σχολές που διδάσκουμε, όταν τους λέω αν κάποιος προϊστάμενος σας πει μίλα μου ελεύθερα είναι εκείνη η στιγμή που δεν πρέπει να πείτε τίποτα. Γιατί δεν μπορείτε να φανταστείτε πόσες είναι οι επιπτώσεις από το μίλα μου ελεύθερα, μετά. Ενώ άμα το πείτε έτσι (αφαιρετικά, είναι καλύτερα)... Άμα σας πει τι εννοείς; Μίλα μου ελεύθερα. Να το αφήσετε αυτό το τι εννοείς, να είναι μετέωρο, και θα είναι ακριβώς όπως είναι το σκάκι. Άρα όσον αφορά τώρα το θάνατο έχει ενδιαφέρον, γιατί το λέω τώρα και για τα παιδιά, όταν λέμε είναι απλώς ένα παίγνιο πνευματικό, το πιο αστείο είναι ότι τους μαθαίνουμε πολύ γρήγορα το MAT αλλά δεν διευκρινίζουμε ότι σημαίνει θάνατος. Άρα μερικοί γονείς αν ήξεραν ότι οι καθηγητές σαν τον Κώστα τους μαθαίνουν το παιχνίδι του θανάτου θα έλεγαν εγώ δε θέλω. Στην πραγματικότητα, είναι ωραία αυτή η λέξη γιατί μόνο όταν ξέρουμε τι είναι ο θάνατος, καταλαβαίνουμε τι είναι η ζωή.

Σας στο λέω πολύ απλά, άμα δείτε τι γίνεται σε άλλα παιχνίδια, ξέρετε, αυτό το ονομάζουν ζωές. Έχει τώρα ενδιαφέρον η διαφορά: όταν το παιχνίδι είναι χαμηλού επιπέδου, έχετε πολλές ζωές, όταν είναι πολύ υψηλού επιπέδου έχετε έναν θάνατο. Άρα μου θυμίζει πάντα αυτό το ανέκδοτο που σε κάποια φάση ήταν περίοδος ψυχρού πολέμου. Ο Αμερικάνος μιλάει με τον Ρώσο και του λέει εγώ έχω ένα όπλο που ρίχνει χίλιες σφαίρες το δευτερόλεπτο και ο Ρώσος λέει εμένα ρίχνει μία, πριν από σένα... Άρα εδώ τι γίνεται, στην πραγματικότητα τι εννοούμε; Αν το προσέξετε καλά, θα δείτε ότι τα παιδιά που παίζουν παίγνιο όπου έχει πολλές ζωές, παίζουν σκακιστικά μόνο στην τελευταία. Εκεί πέρα παίζουν πολύ πιο συντηρητικά, αποφεύγουν παράξενες κινήσεις, γιατί ξέρουν ότι μετά από αυτό τέλος. Άρα το σκάκι τι έχει κάνει; Έχει μεταφέρει τις πολλές ζωές σε έναν μόνο θάνατο και σου λέει είναι ερωτήσεις ζωής – θανάτου. Κάνεις λάθος, πέθανες. Έχει ενδιαφέρον τώρα να κοιτάξετε ότι στις ερωτήσεις που βάζουμε στους αστροναύτες στη NASA, κάνουμε ερωτήσεις θανάτου και ζωής, διότι ξέρουμε ότι αν κάνουν ένα λάθος είναι νεκροί. Άρα το παράδειγμα που δίνω πολύ απλά: φανταστείτε τώρα μία πόρτα, είσατε σε ένα διαστημόπλοιο και ρωτάτε το φίλο σας, είναι ανοιχτή η πόρτα; Και ο φίλος σας λέει ότι είναι κατά 98% είναι κλειστή. Είναι πολύ απλό, ακόμα και ο φίλος σας λέει πήγαινε να την κλείσεις γιατί θα πεθάνουμε. Γιατί διαστημόπλοιο με 98% κλειστή έχει 2% άνοιγμα. Άρα, αυτό που πρέπει να καταλάβουμε είναι το εξής, εγώ το είχα κάνει και μάθημα σε επίπεδο πυγμαχίας, ήθελα να τους δείξω πως η

πυγμαχία μπορεί να είναι κοντά στο σκάκι. Μου έλεγαν αποκλείεται, αφού το ένα είναι βάρβαρο το άλλο πνευματικό κτλ. Φανταστείτε ότι στην πυγμαχία αυτός που πετυχαίνει τον άλλο την πρώτη φορά, νίκησε. Το κάναμε ζωντανά με αληθινούς πυγμάχους, το κάναμε και σε παγκράτιο, και είχε πάρα πολύ πλάκα γιατί πριν κάνω την παρέμβαση πλακωνόταν στο ξύλο "15" φορές και μετά μετρούσαμε τους πόντους και μόλις είπαμε αυτόν τον κανόνα, ξαφνικά η πρώτη επίθεση έγινε μετά από λεπτά. Γιατί προσπαθούσαν να βρουν με ποιον τρόπο μπορούν να χτυπήσουν χωρίς να τους χτυπήσουν. Άρα κανένας δεν έκανε καμιά πολύ επικίνδυνη κίνηση, ενώ είχαν στο οπλοστάσιό τους το θεωρητικό και είναι ακριβώς αυτό που γίνεται στο σκάκι. Εμένα αυτό με αγγίζει πολιτισμικά για ποιο λόγο; Όταν προστατεύουμε έναν πολιτισμό πρέπει να συνειδητοποιήσετε το εξής, πολιτισμός που δεν προστατεύετε είναι νεκρός. Τόσο απλά. Και επειδή αυτή την περίοδο βλέπουμε πολλές ανατινάξεις, διάφορα πράγματα... έχουμε έναν πολιτισμό, έχουμε ναούς, και ξαφνικά έρχεται ο άλλος βάζει εκρηκτικά, τα ανατινάζει και δεν είναι κανένας γύρο του και εμείς μετά κλαίμε γιατί είναι συντρίμια.

Αυτό που λέω συχνά είναι ότι άμα ήταν στην δικιά μας την περιοχή, φανταστείτε ας πούμε στην ακρόπολη (επειδή είναι πανελλήνιο) και κάποιος έβαζε εκρηκτικά και ανατινάζε την ακρόπολη έτσι μπροστά μας. Θα είχαμε σίγουρα την ίδια αντίδραση που έχουμε με την Παλμύρα, έτσι δεν είναι; Ε στην πραγματικότητα βλέπετε και στον πολιτισμό είμαστε λίγο τοπικιστές. Άμα ο πολιτισμός είναι λίγο πιο μακριά, λέμε δεν είναι ακριβώς πολιτισμός. Το σκάκι έχει ενδιαφέρον γιατί τώρα έχει αποκτήσει μια έννοια πολιτισμού σε όλες τις χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο. Δηλαδή οι σκακιστές σέβονται μεταξύ τους, όχι επειδή είναι της ίδιας χώρας αλλά επειδή παίζουν στον ίδιο χώρο. Και παίζουν στον ίδιο χώρο με το ίδιο πνεύμα. Τώρα για να καταλάβετε τι υπονοώ, στην ιστορία του σκακιού βλέπετε ότι υπάρχουν πολλές εξελίξεις, αυτές λοιπόν οι εξελίξεις προέρχονται και από τα ανοίγματα. Τα ανοίγματα είναι ένας τεράστιος τομέας. Συχνά στο σκάκι όταν τα εξετάζουμε σε χαμηλό επίπεδο πάνω κάτω τι κάνουμε; Παίρνουμε μερικά ανοίγματα, κοιτάμε πόσο αποδοτικά είναι, κοιτάζουμε ποια είναι πιο επιλεγμένα, έχουμε φτάσει τώρα και στο επίπεδο να κοιτάμε ποιο είναι της μόδας. Γιατί έχουμε και τη μόδα... και όταν έχουμε λοιπόν νέους σκακιστές, μερικές φορές παίζουν με ένα άνοιγμα που είναι της μόδας για το οποίο δεν έχουν ιδέα πως παίζεται. Απλώς ξέρουν τις πρώτες κινήσεις, ξέρουν πάνω – κάτω πως εξελίσσεται, αλλά σε στρατηγικό επίπεδο δεν καταλαβαίνουν γιατί έχει μπει σε αυτό το πλαίσιο. Δίνω ένα παράδειγμα από τα πιο απλά στην αρχή, θα δώσω κι άλλα. Όταν παίζουμε μια Ιταλική παρτίδα και είμαστε σε χαμηλό επίπεδο, το να λέω θα παίξω μια ιταλική, μια ισπανική ή ένα "κολοκύθι" είναι το ίδιο. Και τι γίνεται; Θα δείτε ότι άμα πειράξουμε λίγο και τους σκακιστές και τους πούμε ας πούμε: γιατί η ιταλική παρτίδα λέγεται ιταλική; Πιο απλά, θα κάνω τώρα μια αναδρομή, το οποίο είναι παγίδα αλλά δε θα πέσουμε σε αυτήν, θα σας πω επειδή είναι Ιταλοί που έπαιζαν έτσι. Ωραία τότε λοιπόν εμείς να ξέρετε

κάνουμε σαν τα προικισμένα παιδιά· κάνουμε δύο ερωτήσεις, η μία είναι “τσάμπα” για να νομίζει ο άλλος ότι ξέρει να απαντήσει, και η δεύτερη είναι η φόλα. Τώρα η δεύτερη είναι γιατί οι Ιταλοί παίζουν έτσι; Γιατί άμα πείτε ότι είναι ιταλική παρτίδα καταλαβαίνει ο άλλος ότι δεν ξέρετε. Και εσείς μετά ξέρετε ότι ξέρει ότι δεν ξέρετε. Στην πραγματικότητα τι γίνεται; Το ιταλικό πνεύμα στο σκάκι εμφανίζεται σε άλλα στοιχεία. Και είναι πιο πολύ αυτό που θα εντοπίσουμε στο Gambit - η τρικλοποδιά. Το ιταλικό πνεύμα στο σκάκι, είναι αν θέλετε η πρώτη εισαγωγή, όχι της νοημοσύνης αλλά της πονηριάς. Η τεχνική του Gambit, η ιταλική παρτίδα, σε σχέση με μία κεντρική, βασίζεται πάνω στην κεντρική άρα ξέρετε ότι παίζεται πρώτα ο ίππος, χτυπάμε το πιόνι, προστατεύουμε το πιόνι και μετά παίζουμε την αληθινή κίνηση. Τώρα άμα σβήσουμε τους ίππους θα έχουμε ένα κεντρικό άνοιγμα. Το κεντρικό άνοιγμα παίζεται, αλλά είναι πολύ ανοιχτό με ποια έννοια; Ξέρουμε ακριβώς που το πάτε. Με την ιταλική παρτίδα αρχίζουμε με τον ίππο: πιόνι – πιόνι, επίθεση – άμυνα. Ως εδώ μια χαρά. Η έξοδος του αξιωματικού είναι το πρώτο ύπουλο. Διότι ενώ έχουμε την εντύπωση ότι προέρχεται από το γεγονός ότι έχουμε ένα άνοιγμα που θα παίζουμε δια σταυρωτά σε σχέση με τη βασίλισσα, το κλασικό, το κάνουμε αυτό, στην πραγματικότητα αυτός είναι ο στόχος(f7). Άρα αυτό εδώ το πιόνι είναι ευάλωτο εκ φύσης λόγω της σκακιστικής δομής. Και έχει ενδιαφέρον τώρα πως άλλαζε, γιατί ελπίζω να θυμάστε ότι αν η βασίλισσα είχε την κίνηση του ίππου δεν θα παίζαμε ιταλική παρτίδα. Ε ναι, θα προστατευόταν. Άρα βλέπετε μια μικρή αλλαγή, μπορεί να κάνει τεράστιες επιπτώσεις στα ανοίγματα. Άρα αν κοιτάξετε τώρα όλα τα πιόνια, θα δείτε ότι όλα προστατεύονται: εδώ μία φορά(μπροστά από τον πύργο a), εδώ μία φορά(μπροστά από τον ίππο b), εδώ πάλι μία φορά(μπροστά από τον αξιωματικό e), εδώ 4 φορές(μπροστά από τη βασίλισσα), το ίδιο και μπροστά από το βασιλιά και τα υπόλοιπα ξανά το ίδιο(όπως τα προηγούμενα). Αυτό εδώ(το πιόνι f) προστατεύεται μία φορά άρα προστατεύεται μόνο από το βασιλιά. Και τώρα ξαναπαίρνει το πρόβλημα, με το ΣΑΧ και το ΜΑΤ. Ο ΣΑΧ είναι ο βασιλιάς το ΜΑΤ είναι ο θάνατος. Το σκάκι ουσιαστικά είναι ο θάνατος του αντίπαλου βασιλιά και αυτό άμα θέλετε να το μετατρέψετε, σημαίνει η ζωή του δικού μας.

-ο θάνατος σου η ζωή μου (κοινό)

Ε ναι, γιατί στην πραγματικότητα σε χαμηλό επίπεδο έχουμε την εντύπωση ότι ο στόχος είναι να σκοτώσουμε τον βασιλιά, σε πιο υψηλό επίπεδο, το βλέπουμε και με τις ισοπαλίες, ο στόχος είναι να μην πάθει τίποτα ο δικός μας. π.χ. σε πολύ χαμηλό επίπεδο έχουμε πολύ σπάνια ισοπαλίες, σε υψηλό επίπεδο έχουμε πολύ συχνά ισοπαλίες, για έναν πολύ απλό λόγο που εκνευρίζει τους παίχτες που είναι στο χαμηλό επίπεδο, λέει μα δεν έπαιξα, τι έκανα τώρα(;). Θυμάσαι Καρρον-Κασραγον που μας είχαν πρήξει με τις ισοπαλίες, ήταν εδώ – κάθε μέρα μια ισοπαλία, μετά μάλιστα τους είχαν κατηγορήσει, αλλά τι γίνεται όταν ο άλλος παίζει πάρα πολύ

καλά και παίζει στο επίπεδο που έχετε (γιατί) μερικές φορές ο μόνος τρόπος για να μην χάσετε είναι να μην κερδίσετε.

Φαίνεται παράξενο αρχικά, δηλαδή μετά τι έβλεπαν, επειδή τα είχαν σχεδόν ισοφαρίσει όλα, άμα ο άλλος προσπαθούσε να βγει λίγο, ήταν σε μειονεκτική θέση. Ο άλλος έκανε το ίδιο – και αυτός σε μειονεκτική θέση – και σου λέει από το να κάνω μια προσπάθεια που μπορεί να είναι επικίνδυνη... – και να θυμάστε αυτό έγινε στο 5-1- εδώ έχει πάλι ενδιαφέρον άμα το σκεφτείτε καλά, τότε στο παγκόσμιο επίπεδο τελείωνε όταν φτάναμε στο 6, άρα πάνω-κάτω είχαμε φτάσει σε ένα επίπεδο που ο Kasparov άμα έχανε μια παρτίδα έχανε όλο τον αγώνα όλο το ματς, ενώ είχε χάσει πέντε φορές αφού ήμασταν στο 5-1. Όταν είχε χάσει λοιπόν τις πέντε φορές κανένας δεν έλεγε τίποτα, λέγαμε απλώς ότι πάει στραβά το θέμα, όταν όμως μπήκε στην τελευταία τότε όλα έγιναν πολύ πιο έντονα και ξαφνικά εμφανίστηκαν πιο πολλές ισοπαλίες, είναι ακριβώς αυτό που λέγαμε για το χτύπημα.

Άρα το σκάκι αλλάζει πάρα πολύ στην ιστορία την σκακιστική, το βλέπουμε αρχικά με τον Μόρφου, είναι ότι τότε αυτό που είχε σημασία ήταν μια φορά, δεν είχαμε εξελίξει τόσο το θέμα και δεν ξέραμε πόσο σημαντικό είναι να παίζεις με λευκά και με μαύρα και θεωρούσαμε ότι πάνω-κάτω κάνουμε κέρμα και όποιος έχει μαύρα-λεύκα και μετά στη συνέχεια καταλάβαμε ότι δεν πάει έτσι. Άρα πριν τον Μόρφου δεν έχουμε ένα σκάκι τέτοιου επιπέδου, ένας μεγάλος παίχτης είναι ένας Γάλλος παίχτης ο Philidor που θα αφήσει τεράστιο όνομα στο σκάκι και θα αφήσει βέβαια και την γαλλική άμυνα, άρα η γαλλική άμυνα φαίνεται αρχικά να είναι όχι και τόσο σπουδαία, όταν εξετάζουμε το παίγνιο του Philidor, ο Philidor είναι πολύ απλό θα το πω πιο λαϊκά ξέσκιζε τους πάντες, εκείνη την εποχή τους είχε κάνει... όταν βλέπετε αυτήν την κίνηση (e4-e6) λέτε εντάξει, στην πραγματικότητα έχει ενδιαφέρον γιατί άμα το σκεφτείτε ορθολογικά τώρα, θέλω να σκεφτείτε ότι πάμε μερικούς αιώνες πίσω... Εδώ λοιπόν τι γίνεται, εδώ δημιουργείται ένα τρίγωνο, αυτό το τρίγωνο τι είναι(;) Προμαχώνας! Ένα τρίγωνο που είναι ανάποδο (f6-g7-h6) αυτό εδώ είναι χάλια, θα μου πείτε είναι σχεδόν το ίδιο και είναι συμμετρικό, αυτό εδώ είναι ένας προμαχώνας που είναι ανάποδα, άρα τι γίνεται, αυτός (g7) προστατεύει αυτά τα δύο (f6-h6) και αυτά είναι εκτεθειμένα. Άμα το σκεφτείτε ορθολογικά την πρώτη κίνηση που κάνετε εδώ (λευκά e4) πετάγεστε μόνος σας, αυτό για τα ελληνικά δεδομένα είναι η ΕΛ.ΔΥ.Κ , Ο.Υ.Κ κλπ., θες να πας εκεί θα πας εκεί, οι άλλοι προστατεύουν(;) Όχι δεν έχει κανέναν. Δεν έχει κανέναν, που είναι οι άλλοι(;) Α, λοιπόν πίσω, πάμε τώρα γιατί δεν προλάβαμε, και αυτό είναι καταστροφικές στιγμές, σας θυμίζω ότι έχει γίνει και στην Κύπρο, τα είχαμε ζήσει αυτά. Δηλαδή, είναι η σταγόνα που ξεφεύγει από το μέτωπο και μετά πρέπει η σταγόνα να παλέψει για να ξαναέρθει στο μέτωπο. Άμα το σκεφτείτε ορθολογικά κάνοντας αυτήν την κίνηση (μαύρα e6) το πρώτο πράγμα που κάνετε είναι ξανά δημιουργείτε τον προμαχώνα, τι θέλω να σας πω τώρα σε σχέση με το ιταλικό. Στο ιταλικό, το

πνεύμα το ιταλικό είναι η πονηριά η φινέτσα, δηλαδή θα κάνω κάτι που είναι παράξενο. (Gambit του βασιλιά) όταν κοιτάζουμε το Gambit ποια είναι η ιδέα(;) Η ιδέα είναι ότι δίνω αυτό το πράγμα τζάμπα (g4), τα Gambit σε χαμηλό επίπεδο έχουν πάντα πλάκα γιατί ο άλλος πάει το αρπάζει και δεν καταλαβαίνει την ώρα που το αρπάζει πάει να πει ότι έπαιξε δύο φορές. Μερικές φορές αναρωτιέμαι αυτό με τη σφαλιάρα με τον Χριστό, άμα το σκεφτείτε, άμα σε χτυπήσουν από τη μια πλευρά γύρνα από την άλλη, ε είναι το Gambit. Τέλος πάντων, θα το ξανασκεφτείτε αυτό. (Gambit βασίλισσας έχουμε) στην πραγματικότητα ενώ έχουμε την εντύπωση ότι είναι σχεδόν το ίδιο. Δεν είναι ακριβώς το ίδιο με ποια έννοια, όταν έχουμε το Gambit ρουά καταλαβαίνουμε ακριβώς εδώ σε αυτή τη σκακιέρα είναι το f4, το f4 το βλέπουμε αμέσως ότι είναι εκτεθειμένο και για όσους παίζουν μετά καταλαβαίνουμε ότι σε σχέση με το ροκέ θα έχουμε ένα τεράστιο άνοιγμα που μπορεί να είναι επικίνδυνο. Από την άλλη πλευρά θα έχουμε στα κλειστά ανοίγματα πολλές ενδιαφέρουσες περιπτώσεις, επειδή ουσιαστικά δεν αγγίζουμε την πτέρυγα του βασιλιά, άρα θέλει να πει πηγαίνουμε από την άλλη πλευρά. Αλλά κοιτάξτε τώρα πως πάει (λευκά φιακέντο) όταν εξετάζουμε την ορολογία την ιταλική βλέπουμε ότι εμφανίζεται κάτι του τύπου «αν δε μπορώ να το πιάσω με την πρώτη, να το πιάσω έμμεσα» είναι ακριβώς η τεχνική που έχει ο Ζορό ο οποίος μας λέει αν δε μπορείς να είσαι λιοντάρι τότε να είσαι αλεπού. Άρα όλη η τεχνική που βλέπουμε στην αρχή στο σκάκι είναι ότι πρώτα έπαιζαν μετωπικά και ξαφνικά η μεγάλη σχολή της Ιταλίας, αρχίζει να κάνει αυτά τα λεγόμενα κόλπα, που ενώ βέβαια δεν είναι καμιά ζαβολιά εφόσον είναι πάνω στη σκακιέρα, δίνει την εντύπωση ότι αυτό είναι παράξενο που το αφήνεις (c4). Μετά σου δίνει την εντύπωση ότι το να βάλεις έναν αξιωματικό εδώ στη γωνιά (g2-φιασέντο) παίζοντας μόνο μια κίνηση με ένα τετράγωνο, άρα μετά θα αναπτυχθεί πάρα πολύ με την υπερ-μοντέρνα προσέγγιση και ειδικά με τον Nimzovich που θα μας εξηγήσει κάτι ακόμα πιο ενδιαφέρον. Είναι ότι ο έλεγχος του κέντρου δε γίνεται αναγκαστικά με κομμάτια που βρίσκονται στο κέντρο, ενώ αυτό είναι η τεράστια παράδοση η παλιά, στη συνέχεια το έχουμε εξελίξει αλλά πάντως η υπερ-μοντέρνα προσέγγιση είναι σε αυτό το πλαίσιο. Άμα σκεφτούμε τώρα με την υπερ-μοντέρνα προσέγγιση, δηλαδή κάνω τώρα αναδρομικά, σκέφτομαι με τον Nimzovich τη γαλλική άμυνα, τι θα καταλάβω(;) Θα καταλάβω ότι όταν μετακίνησα ένα πιόνι το προστατεύω με δύο. Άρα άμα κοιτάξετε τώρα τους προμαχώνες, και επειδή είμαστε στα ενετικά τείχη στους προμαχώνες, και θα ήταν καλό να ξανακοιτάξετε τα τείχη σας εδώ με την σκακιστική σκέψη, έχουμε μερικά πράγματα που είναι προφανή. Μερικές φορές όμως το θέμα είναι εφόσον μπήκες έχεις και άλλα προβλήματα, δηλαδή μπορεί να έχει τον καρβιλάρη που είναι πάνω από τον προμαχώνα, μπορεί να έχεις την τανάλια εφόσον έχεις μπει μέσα και λες ότι είσαι ήσυχος, μετά σε πολιορκούν από τις δύο πλευρές και λες τι ήθελα και μπήκα μέσα, ξαναβγαίνεις έξω ξανά έχεις το προμαχώνα πάνω σου. Άμα κοιτάξετε λοιπόν μετά τις τεχνικές, και έχει ενδιαφέρον να το κοιτάξουμε, όταν κοιτάζουμε την πολιορκητική στα κάστρα. Έχουμε τεράστια

πρόοδο από τους Ιταλούς και στη συνέχεια από τους Γάλλους και έχουμε ακριβώς το ίδιο στο σκάκι. Έχουμε την ιταλική παρτίδα και το ιταλικό πνεύμα και θα μπορούμε μετά στο ισπανικό, παράλληλα έχουμε και το γαλλικό και ήθελα απλά να σας πω ότι εκείνη την εποχή ένας από τους μεγαλύτερους παίκτες το πρώτο πράγμα που σκέφτηκε είναι η άμυνα. Άρα εδώ είναι ένα θέμα που θα μας διδάξει το σκάκι και συνήθως δεν το υπολογίζουμε. Ακούτε πολύ συχνά ότι η καλύτερη άμυνα είναι η επίθεση και αυτό είναι από το Ναπολέον, άρα καταλαβαίνετε άμα είναι από το Ναπολέον ο οποίος πέθανε το 1821 καταλαβαίνετε ότι επειδή είχε γεννηθεί το 1769 είναι σχετικά πρόσφατος σε σχέση με το σκάκι.

Το σκάκι μας διδάσκει κάτι που είναι λιγάκι πιο σοφό, είναι ότι η καλύτερη επίθεση είναι η αντεπίθεση αλλά απλώς έχουμε ένα τεχνικό θέμα. Είναι ότι για να κάνεις την αντεπίθεση πρέπει να είσαι ζωντανός μετά την επίθεση, για να είσαι ζωντανός μετά την επίθεση πρέπει να έχεις προετοιμαστεί με την άμυνα. Γιατί όμως η αντεπίθεση είναι πιο αποτελεσματική από την επίθεση(;) Για έναν πάρα πολύ απλό λόγο και το βλέπουμε και πολιτισμικά, είναι ότι η επίθεση πηγαίνει και προς το άγνωστο, η αντεπίθεση πηγαίνει προς το γνωστό, διότι έχετε ήδη δεχθεί μια επίθεση με έναν ιδιαίτερο τρόπο. Ξέρετε ακριβώς πως πηγαίνουν τα πράγματα, έχετε αντέξει, και μετά κάνετε αντεπίθεση. Το βλέπετε, ακόμα αν θέλετε να πω κάτι πιο απλό και στο ποδόσφαιρο, κάνουν μια ολόκληρη επίθεση έρχονται όλοι σχεδόν μπροστά, ένας μένει εκεί πέρα ρίχνει την μπάλα ξαναπηγαίνει είναι εντελώς άδειο και μπαίνει γκολ. Και λες ρε παιδιά πως το κάναμε αυτό, και μετά το μαθαίνετε ότι αυτό ήταν προετοιμασμένο, τον είχαμε αφήσει εξεπίτηδες τον άλλον και ξαφνικά ο τερματοφύλακας βρέθηκε μόνος του εκτεθειμένος. Εδώ λοιπόν είναι το ίδιο, άρα ένα πρώτο πράγμα (ιταλική στη σκακιέρα) όπως θα το δούμε είναι ότι οι Ιταλοί έχουν ένα ωραίο σύστημα σκέψης, θα το δούμε εμείς και στα μαθηματικά. Είναι ότι οι Ιταλοί κοιτάζουν πρώτα το ελάττωμα, αυτό είναι το ελάττωμα (f7), δηλαδή θα αναπτυχθούν με το ελάττωμα του άλλου, αυτό είναι παράξενη ιδέα αλλά είναι εντελώς της θεωρίας παιγνίων. Κανονικά εσείς παίζεται βέλτιστα, ο άλλος παίζει βέλτιστα, εδώ όμως αναλύουν πριν τι κάνετε και βλέπουν ότι αυτό το πιόνι είναι ελαττωματικό και οργανώνονται θεωρητικά. Δύο ελαφριά κομμάτια που πηγαίνουν προς αυτήν την κατεύθυνση (f7). Βέβαια δε λέω ότι γίνεται εδώ, μην μπερδευτείτε, μιλάμε πιο πολύ για νοητικά σχήματα και όχι κατευθείαν για το σκάκι. Θέλω τώρα να σκεφτείτε (σκανδιναβική άμυνα), άρα τι θέλω να σας πω, έχει ενδιαφέρον άμα το σκεφτείτε ορθολογικά ότι κάθε ένας μπορεί να σκεφτεί μερικά πράγματα και ανάλογα με τις χώρες έχει σκεφτεί διαφορετικά με έναν διαφορετικό τρόπο. Και εμείς μετά, επειδή είμαστε μπουμπούνες θυμόμαστε μόνο το όνομα. Αλλά δε σκεφτόμαστε γιατί σκέφτονται έτσι αυτοί. Λοιπόν, όταν το βγάξετε(2 τετράγωνα) αυτό (το πιόνι d μαύρα) θα πείτε είναι σχεδόν σαν Gambit, δεν είναι καθόλου gambit εφόσον είναι εδώ η (στα μαύρα)βασίλισσα(στην αρχική της θέση). Στο σκάκι λοιπόν αυτό θα το πάρουμε(το πιόνι), όταν λοιπόν το παίρνουμε στην

πραγματικότητα θα βγει η βασίλισσα. Ναι... Μπορείτε να φανταστείτε στην Ελλάδα πρωθυπουργό γυναίκα; Ναι να το φανταστείτε όμως όχι και να το πιστέψετε...

Αν σας πω τώρα σε μια σκανδιναβική χώρα; Σας ξαφνιάζει που βγαίνει η βασίλισσα; Άρα τι θέλω να σας πω, θέλω να σας πω ότι μερικά σχήματα προέρχονται από μία ιδέα η οποία καθορίζεται από τον πολιτισμό, και θεωρούν π.χ. παλαιότερα, να ξέρετε, ένα κλασικό παράδειγμα (αυτό δεν θα σου το πω για να το κάνεις, ήταν με τους παλιούς κανόνες). Πριν με τους παλιούς κανόνες ανέβαινε και ο Βασιλιάς, γενικά τώρα εμείς θα λέμε «που πας ρε Καραμήτρο» άλλα τότε η βασίλισσα ήταν αργή. Άρα στην πραγματικότητα για να μην νομίζετε ότι είναι εντελώς ηλίθιο, είναι πάνω κάτω αυτό που κάνουμε στα φινάλε. Ξαφνικά ο Βασιλιάς παίζει ένα ρόλο κυρίαρχο και μετά αυτός που καθυστερεί να το κάνει χάνει. Αρχικά λοιπόν αν κοιτάξετε πως γίνονταν οι μετωπικοί πόλεμοι, παλιά αυτός που ήταν ηγέτης ήταν μπροστά, δεν έλεγε πάτε, έλεγε ελάτε. Βέβαια τώρα το έχουμε αλλάξει απ' ότι φαίνεται, τώρα είναι πάτε και μην επιστρέψετε, άρα έτσι καθαρίζετε και τους εχθρούς που έχετε μέσα, αλλά τέλος πάντων. Άρα αυτό σημαίνει λοιπόν ότι στην πραγματικότητα είναι αυτή η κίνηση (...), όταν θα βγει το σκανδιναβικό σύστημα είναι εντελώς ένα άμεσο σύστημα, το ξέρετε ότι οι Σκανδιναβοί είναι πιο άμεσοι, όλοι οι Κρητικοί το ξέρουν, άμα πω την φράση με το άλλο φύλο θα το πιάσετε αμέσως. Άρα βγαίνουν άμεσα.

Τώρα θέλω να σκεφτούμε κάτι που έχει μεγάλη σημασία, ας ξαναπεράσουμε στην Ισπανική. Στην Ισπανική έχουμε μια διαφορά η οποία θα επικεντρωθεί στην έννοια του Ίππου, γιατί ουσιαστικά η Ισπανική έρχεται να καρφώσει τον Ίππο πριν να είναι ακόμη κάρφωμα, γιατί δεν είναι ακόμα κάρφωμα. Άρα εν δυνάμει, βλέπετε είναι μια μικρή διαφορά απλώς ένα τετράγωνο, δηλαδή η έξοδος του Αξιωματικού δεν χαρακτηρίζει την κίνηση, δηλαδή δεν είναι ότι φεύγει από f1 που είναι χαρακτηριστικό είναι ότι πάει στο b5 ή στο c4 που είναι χαρακτηριστικό. Έχει ενδιαφέρον γιατί σημαίνει ότι δεν είναι το σημείο εκκίνησης που μας αγγίζει, είναι το σημείο που θα φτάσει και θα χτυπήσει. Γιατί όπως ξέρετε, παραδοσιακά εδώ πάλι θα μιλήσουμε για ένα μικρό ροκέ, κλασικά, όπως είναι εντελώς ετοιμασμένο. Δηλαδή θεωρούμε ότι έχουμε τα όρια του βέλτιστου διότι έχουμε κάνει μία κίνηση με το πιόνι, έχουμε βγάλει δύο κομμάτια και είμαστε έτοιμοι να κάνουμε ένα ροκέ όμως έχουμε αυτόν το στόχο f1. Άρα έχουμε αυτό το στόχο, αλλά όπως ξέρετε είναι λίγο ψεύτικος στόχος γιατί μόλις το μαύρο πιόνι μετακινηθεί από το a7 στο a6, (έτσι παιζόταν παλιά τώρα έχει βγει το ζ6 ίππος), αλλά το θέμα είναι ότι ήδη το μαύρο β7 είχε ανατρέψει, ποια είναι η ιδέα, αν παίξουμε αμέσως β5 θα έχουμε προβλήματα άμεσης άμυνας, αν όμως το παίξουμε πιο αργά εδώ θα σπάσουμε(...) αν το παίξουμε πιο μετά υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Στην πραγματικότητα το γεγονός ότι ο Αξιωματικός δεν επιστρέφει στο c4 (θα μπορούσαμε) θα χάναμε ένα τέμπο και θα ήμασταν ξανά σε μια Ιταλική άρα άμα ήταν να κάνεις, αυτό πήγαινε κατευθείαν στην Ιταλική, και "μην μας πρήξεις". Αν μείνει λοιπόν σε αυτόν τον άξονα είναι ότι

διατηρεί αυτήν την ιδέα. Αυτό σημαίνει λοιπόν (κάνε μου το άνοιγμα τον τεσσάρων ίππων), άμα κάνουμε Ρούι Λοπέζ, εδώ τώρα μπαίνουμε σε ένα χώρο Ισπανικό, καθαρό όπου βέβαια παίζει ρόλο τεράστιο το ιππικό.

Όλα αυτά έχουν πάντοτε υπονοούμενα και ανήκουν στην Ιστορία μας, θεωρούσαμε και παλαιότερα ότι εμείς στην αρχαία Ελλάδα, ιδικά με τον Μέγα Αλέξανδρο, θα γίνει πολύ σημαντική αυτή η παρέμβαση. Το πεζικό είναι αργό, ο ίππος είναι γρήγορος, άρα το ιππικό θα κάνει χτυπήματα πολύ άμεσα σε ένα συγκεκριμένο στόχο, με μια μικρή διάρκεια ενώ το πεζικό θα πρέπει να το παίζει. Η Ρούι Λοπέζ είναι καθαρά συμμετρική αλλά δεν είναι αυτό που μας αγγίζει γιατί πάνω κάτω θα μπορούσατε να πείτε «εντάξει, ο μαύρος αντιγράφει τον λευκό», δεν είναι όμως αυτή η ιδέα, η ιδέα είναι ότι ο ίππος είναι το μόνο κομμάτι στο σκάκι που πηδάει, πάει πάνω από το μέτρο, το αρχικό μας μέτρο που είναι αυτό (...). Άρα η έννοια του μετώπου είναι πάρα πολύ σημαντική στο σκάκι και για αυτό στην Ρούι Λοπέζ στην πραγματικότητα είναι για να κερδίσουμε χρόνο πάνω από το μέτωπο γιατί υπάρχει μια ιδιότητα που έχει το κομμάτι αυτό, όχι μόνο πηδάει. Θα το δούμε πιο τεχνικά σε άλλα σημεία αλλά ας κάνουμε μια μικρή παρατήρηση τώρα, το σκάκι είναι ισορροπημένο σε σχέση με τον Ίππο και τον Αξιωματικό. Ο Αξιωματικός παίζει πάντοτε στο χρώμα του και ο Ίππος αλλάζει χρώμα σε κάθε κίνηση. Έχει ενδιαφέρον γιατί αυτό είναι μια παρατήρηση που δεν κάνουμε συχνά, εκτός αν βάζουμε μαθηματικά που είναι καλό στην αρχή στο σκάκι, γιατί έτσι καταλαβαίνουν τα παιδιά. Ξέρεις όταν βάζουμε τον Ίππο να ακουμπάει όλα τα 64 τετράγωνα με την συμβολή του Όιλερ. Σ' αυτό το πλαίσιο λοιπόν έχουμε ένα άνοιγμα που είναι πολύ ξεκάθαρα συμμετρικό, θα παίζει πάνω στο κέντρο και το μικρό κέντρο.

Αυτό που μας αγγίζει είναι η ταχύτητα προώθησης του ιππικού. Άμα κοιτάξετε την μάχη του Κεσί θα δείτε ότι είχαμε ένα θέμα μεταξύ των Άγγλων και των Γάλλων που βασιζόταν πάρα πολύ στο ιππικό. Θα ήθελα να γυρίσουμε τώρα στο Πεζικό. Το Πεζικό θα το δούμε σαν πλαίσιο πάρα πολύ σημαντικό με τον κανόνα *en passant*. Άρα αν βάλετε μια *en passant*, θα δείτε ότι η εξήγηση της *en passant* προέρχεται από το γεγονός ότι δεν πρέπει να σκίσουμε το μέτωπο. Αν ήταν παίγνιο, μόνο παίγνιο, στην πραγματικότητα το να περάσουμε και δυο ξυστά (...), όμως επειδή είναι προσομοίωση δεν μπορεί να φανταστεί το σκάκι ότι μπορείς να περάσεις δίπλα από τον εχθρό και να μην γίνει τίποτα. Για να καταλάβετε πόσο λίγο δεν μπορούμε να το φανταστούμε, είναι ακριβώς το θέμα της οδήγησης που έχουμε, που το έχουμε ξεχάσει ενώ είναι από την εποχή των ιπποτών. Άρα οι ιππότες, οι περισσότεροι, είμαστε τώρα στην Αγγλία αν θέλετε, σιγά σιγά θα κάνουμε και ένα Αγγλικό άνοιγμα. Είμαστε στην Αγγλία και έχουμε λοιπόν δεξιόχειρες. Οι δεξιόχειρες κρατούν το σπαθί με το δεξί. Όταν είναι έφιπποι και διασταυρώνονται, διασταυρώνονται με τέτοιο τρόπο ώστε τα σπαθιά να είναι από την ίδια πλευρά. Για να είναι τα σπαθιά από την ίδια πλευρά, όταν εγώ προχωράω, ας πούμε, πρέπει τα σπαθιά να είναι από την ίδια πλευρά. Άμα το σκεφτείτε οι πρώτοι δρόμοι

διαμορφώνονται στην Αγγλία λόγω των ιπποτών. Επειδή έχουν επηρεαστεί από αυτό οι άμαξες ακολουθούν τον ίδιο δρόμο. Όταν έρχονται λοιπόν τα αυτοκίνητα μπαίνουν με τον ίδιο τρόπο. Είναι πολύ αστείο γιατί μερικές περιοχές που δεν είχαν καθόλου ούτε ιππότες ούτε έφιππους κτλ. θεωρούν ότι είναι εντελώς συμμετρικό να οδηγάς δεξιά ή αριστερά. Δεν έχει καμία σχέση με κάτι το εντελώς συμμετρικό, είναι εντελώς μη συμμετρικό και προέρχεται από αυτήν την εποχή. Άρα εδώ λοιπόν αν θέλετε σε αυτό το επίπεδο, εδώ μας έβαλε αυτήν την κίνηση(...) όμως στην πραγματικότητα, Κώστα ξανάβαλε την πίσω, κάνοντας αυτήν την κίνηση (H2 σε H4 λευκό πιόνι) π.χ., μετά ξέρουμε ότι αυτός έχει το δικαίωμα να κάνει en passant (g4 σε h3 μαύρο πιόνι), και en passant στα γαλλικά ξέρουμε ότι σημαίνει περνώντας. Άρα περνώντας σημαίνει, ουσιαστικά ότι δεν σου επιτρέπει να το κάνεις περνώντας. Έχει ενδιαφέρον σαν τέχνη διότι είναι πολλοί, ιδικά σε χαμηλό επίπεδο, που δεν αναγνωρίζουν την αξία της en passant, η οποία βέβαια δεν είναι υποχρεωτική, αλλά δεν καταλαβαίνουν ότι προέρχεται ακριβώς από την απαράδεκτη κίνηση όσον αφορά τα μέτωπα και δεν μπορούν να έχουμε σκίσιμο μετώπου με μέτωπο που ψαλιδίζει το ένα το άλλο. Αυτό σημαίνει ότι αυτή η προσέγγιση, βέβαια εδώ μας έβαλες ένα παράδειγμα στην άκρη, τα πιο εντυπωσιακά είναι όταν είναι στο κέντρο αλλά είναι το ίδιο (...). Αυτό που θέλω να δείξουμε είναι όταν είμαστε σε κάτι πιο παράξενο αρχικά είναι η Σικελική. Άρα η Σικελική χαρακτηρίζετε από μια κίνηση, είμαστε πάλι στους Ιταλούς, έχει ενδιαφέρον γιατί η Σικελική υπάρχει από πολύ παλιά. Υπάρχει από πολύ παλιά αλλά αρχικά την απέφευγαν και μετά σιγά σιγά είναι ότι έγινε της μόδας και τώρα θεωρείτε από τις καλύτερες άμυνες όταν έχετε τα μαύρα. Έχει ενδιαφέρον γιατί η Σικελική έχει επηρεάσει την Αγγλική. Το Αγγλικό άνοιγμα είναι ουσιαστικά μια Σικελική με τέμπο. Έχει ενδιαφέρον για ποιο λόγο, γιατί (βάλε μας τώρα ένα Αγγλικό άνοιγμα από μηδενική βάση) και τώρα ας κατεβούμε στο επίπεδο του αρχαρίου. Το c4 όταν το βλέπετε για πρώτη φορά πόσο άχρηστο μπορεί να φαίνεται; Στην πραγματικότητα λοιπόν υπάρχουν μερικοί σκακιστικοί σύλλογοι που διδάσκουν στα παιδιά Αγγλικό άνοιγμα χωρίς να τους κάνουν Σικελική άμυνα.

Το θέμα είναι ότι αυτή η κίνηση έχει μια λογική όταν είναι το συμμετρικό από την προηγούμενη και στην πραγματικότητα επειδή είναι συμμετρικό μπορούμε να παίξουμε και το ανάλογο. Αυτό δεν ήρθε το ένα μετά από το άλλο, ήρθε το άλλο μετά από το ένα. Άρα αν δεν το διδάσκετε με αυτήν την σειρά στην πραγματικότητα το παιδί βλέπει μονό και μόνο μια εικόνα ενώ υπάρχει ένα έργο. Το έργο εδώ είναι το εξής, είναι ότι εφ' όσον είχαν δει ότι η Σικελική άμυνα μπορεί και να έχει απόδοση, τότε μπορούσαμε να μπούμε στο Αγγλικό άνοιγμα και βλέπετε ότι το ένα είναι άμυνα και το άλλο είναι κατευθείαν ένα άνοιγμα. Σας το δίνω και αυτό σαν παράδειγμα για να δείτε ότι μια περιοχή μπορεί να επηρεαστεί σκακιστικά από μία άλλη ενώ στην αρχή δεν είχαμε αυτήν την εντύπωση.

Ας κάνουμε μια Ινδική του Βασιλέως, δεν έβαλα ακόμα την μπενόνη και ξέρω ότι υπάρχουν ιδιικές αγάπες. Άρα η Ινδική του Βασιλέως, ουσιαστικά, είναι ένα άνοιγμα που παίζετε εδώ και αιώνες το οποίο το είχαμε ξεχάσει και θεωρούσαμε ότι ήταν αρκετά παθητικό και στην πραγματικότητα θα το αναδείξει πάρα πολύ ο Τσιγκόριν ο οποίος επανέρχεται ουσιαστικά σε αυτές τις μεθόδους για να αναλύσει μερικά δεδομένα και τώρα βέβαια μας φαίνεται εντελώς αυτονόητο. Άρα ένα πρώτο πρόβλημα που μπορούμε να δούμε, η ιδέα ποια είναι, κοιτάξτε πόσα διαφορετικά πράγματα μπορούμε να συνδυάσουμε. Ειδικά αν είχαμε αυτό (...) θα είχαμε το ανάλογο από ένα Gambit, άρα παίζω κανονικά ένα κλειστό άνοιγμα, είμαι σε μια θέση που παίζω δήθεν Gambit, ο άλλος είναι σε Gambit μη αποδεκτό άρα είμαστε πρώτα σε Ιταλικό πνεύμα. Δεν είναι αποδεκτό, και μετά έχουμε πάλι ένα Ιταλικό πνεύμα που είναι το φιακέντο. Άρα το Ιταλικό με το Ιταλικό κάνει το Ινδικό. Αυτό έχει ενδιαφέρον γιατί άμα το σκεφτούμε θα πρέπει να καταλάβουμε ότι ουσιαστικά υπάρχει μια επαναανακάλυψη, είναι ότι ήταν ένα σχήμα αυτό εδώ το σχήμα (59,53), βάλτε μου τον ίππο εδώ, βάλτε μου και ένα ροκέ. Αυτό εδώ το μοτίβο αυτό το μπλοκ, έχει αρκετές δυνατότητες που το βλέπουμε συχνά στο σκάκι και όπως ξέρετε στην πραγματικότητα εδώ έχει ένα ενισχυτικό πλαίσιο σ' αυτή τη ζώνη. Ενώ εδώ έχει μια επικινδυνότητα και πολύ συχνά παίζουν πάνω σαυτόν τον άξονα, διότι στην πραγματικότητα αυτό οφείλεται σ'ένα γεγονός, είναι ότι δεν έχουμε μεγάλη άμυνα από τα πλευρά. Άρα παρόλο που είναι έτσι πολύ σκληρό, θέλει όμως και μια ευελιξία ειδικά όσον αφορά τον ίππο, και βέβαια μόλις ενεργοποιηθεί ο αξιωματικός για τα καλά είναι ότι φεύγουμε εκτός πλαισίου και μπαίνουμε ή σε μια βαθιά άμυνα ή σε μια βαθιά αντεπίθεση. Βλέπουμε λοιπόν ότι, (βαλέ μας και την μπενόνη) μια δυσκολία που έχουμε αρχικά είναι ότι, όταν εξετάζουμε αυτές τις έννοιες δύσκολα καταλαβαίνουμε ότι υπάρχουν τόσα πολλά στοιχεία της ανθρωπότητας στο ίδιο μέρος. Εμένα μου έκανε αυτήν την εντύπωση όταν πήγα Αυστραλία, γιατί στην Ελλάδα όλοι λένε ότι είμαστε διαφορετικοί(κοιτάξτε τις φάτσες που έχουν. Είμαστε όλοι cory paste, απλώς λέμε εμείς ότι είμαστε διαφορετικοί επειδή έχουμε συνηθίσει). Όταν πάτε στην Αυστραλία είναι δύσκολο να βρείτε δυο τύπους που είναι το ίδιο. Γιατί έχετε μερικούς, από Σαμόα, από Αυστραλία, από Aborigine, και δεν μοιάζουν με τίποτα, εντάξει; Άρα, όταν πάμε λοιπόν στο πανεπιστήμιο στο Σίδνεϋ αυτό που ήταν για μένα θεαματικό, ήταν ότι ξαφνικά όλη η ανθρωπότητα είχε μπει μέσα εδώ, είχε απ' όλους. και έχει πολύ πλάκα γιατί εμείς λέμε οι ξένοι οι παράξενοι ούτως η άλλως εδώ στην Κρήτη οι ξένοι είναι πολύ κοντά απ' ότι φαίνεται γιατί φτάνουν μέχρι Ηράκλειο οι ντόπιοι και μετά είναι οι άλλοι... για όλη την άλλη ανθρωπότητα υπάρχουν και κράτη. Εντάξει; όταν λοιπόν έχετε ένα κράτος με 24 εκατομμύρια κι είσαστε στο Σίδνεϋ και βλέπετε τις αποστάσεις που διασχίζουν οι φοιτητές, γιατί σας λέει ένας φοιτητής, εγώ μένω στα 2.000 χιλιόμετρα. κατάλαβες; λες τι έκανε αυτός ο άνθρωπος πως βρίσκεται εκεί πέρα κλπ. Εδώ για μένα το σκάκι, άμα το σκεφτείτε είναι ένας χώρος που είμαστε μόνο 8x8 και τώρα κοιτάξτε πόσες χώρες έχουμε πει ήδη. και με διάφορα

σκεπτικά τα οποία στην πραγματικότητα συνδυάζονται και τροποποιούνται λίγο έχουμε μερικές δυσκολίες (αυτός εδώ ο άξονας έχει ενδιαφέρον γιατί πηγαίνει κατευθείαν απ' το πλάι και αυτό είναι πολύ ενοχλητικό εξ αρχής) έχει λοιπόν ενδιαφέρον να το δούμε ότι όταν κοιτάζουμε όπως κοιτάξαμε προηγουμένως τα κομμάτια, τις ονομασίες, γιατί δεν ασχοληθήκαμε πολύ με το σχήμα των κομματιών αλλά άμα το ξανακοιτάξετε κι εσείς. Ο αξιωματικός, η βασίλισσα κι ο βασιλιάς και ο αξιωματικός από την άλλη πλευρά, έχουν το λεγόμενο κολάρο. Το κολάρο ή φρέζα είναι σε δυο επίπεδα ενώ είναι μόνο ένα λεπτό στους στρατιώτες. Για μερικούς από μας ούτε καν το έχουμε εντοπίσει ότι το ένα είναι διπλό το ένα είναι λεπτό και το άλλο απλώς δεν έχει ,ενώ στην πραγματικότητα είναι τεράστιας σημασίας, γιατί βέβαια, δείχνει που είναι οι ευγενείς, που είναι οι στρατιώτες και που είναι τα εργαλεία. Αλλά αυτό που σας έλεγα και δεν το συμπληρώσαμε, ο ίππος στα αγγλικά είναι ο ιππότης. Δεν είναι ο ίππος. και στα γαλλικά είναι ο έφιππος. Άρα μόνο σε μας έχουμε ένα ίππο που τρέχει μόνος του. Λες, που πάει αυτός; τρέχει.. και γι' αυτό μπερδευόμαστε με το άλογο, γιατί είναι ο ίππος.

Ο Άγγλος είναι δύσκολο να μπερδευτεί με το άλογο γιατί είναι ο ιππότης. Άρα πως να μπερδέψετε τον ιππότη με τον ίππο. Το ίδιο λοιπόν με τον καβαλιέρο στα γαλλικά, δεν έχουμε αυτό το μπερδεμα. Αυτό σημαίνει λοιπόν πρακτικά ότι αυτό όταν θα τα μεταφέρουμε στη δομή, θέλει να πει ότι θα χρησιμοποιήσουμε πάρα πολύ την έννοια της προστασίας έως την υπερπροστασία. Γιατί λοιπόν σχετίζεται με τον φωτισμό; για έναν πολύ απλό λόγο. είναι ότι όπως είπαμε προηγουμένως, ένας πολιτισμός που δεν προστατεύεται είναι νεκρός. άρα το πρόβλημα ειδικά για τα μαύρα, είναι πως να προστατευτούν από τα λευκά και τα λευκά είναι πάνω κάτω πως να κάνουν γρήγορες κινήσεις για να μην έχουν να υποστούν μια αντεπίθεση. Αυτό σημαίνει ότι όπως είναι φτιαγμένο το σκάκι, είναι φτιαγμένο για να διαχειρίζεται μια ασπίδα. Εξηγώ καθαρά και τον τίτλο της διάλεξης. Γιατί δεν βάλουμε ως πούμε στην διάλεξη, το σκάκι είναι το σπαθί του πολιτισμού; και βάλουμε το σκάκι είναι η ασπίδα του πολιτισμού. Γιατί μερικοί ως πούμε μπερδεύονται. Σας δίνω ένα παράδειγμα. Άμα πάρετε την αστυνομία, και πάρετε και τον στρατό. Ποιος απ' τους δυο αντιπροσωπεύει το σπαθί; Η στρατηγική λέει ότι είναι η αστυνομία. Ο στρατός είναι ασπίδα και η εξήγηση είναι πάρα πολύ απλή, η αστυνομία είναι μες την κοινωνία και για έναν πολύ απλό λόγο, μπορώ να σας πω το εξής, όσο είσαστε με τα σπαθάκια, είναι μια χαρά. Μόλις μπαίνουν οι ασπίδες έχουμε μεγάλο θέμα. και γι' αυτό ειδικά στην Ελλάδα, το βλέπετε ότι θα αποφύγουμε να κάνουμε κινήσεις με το στρατό γιατί οι επιπτώσεις της ερμηνείας των κινήσεων με το στρατό είναι πολύ χειρότερες από την προσπάθεια που κάνει. π.χ. αν έχουμε πλημμύρες, μπορούμε να στείλουμε στρατό, κανένας δεν λέει τίποτα.

Αν έχουμε διαδήλωση και στείλουμε στρατό, ε; το φαντάζεστε; ο θεός να φυλάει... εδώ είναι χειρότερο, δηλαδή θα πει ποιος το σκέφτηκε αυτό το πράγμα; Άρα θα δείτε ότι θα έχουμε με την αστυνομία. Εμένα μου αρέσουν λίγο τα επίπεδα,

ξέρετε... κατά μέσο ορό στους ανθρώπους δεν αρέσει η αστυνομία και κατά μέσο ορό στην αστυνομία δεν της αρέσουν τα MAT και κατά μέσο ορό στα MAT δεν τους η EKAM. Έχουν όλοι πολύ πλάκα. Σε όλα τα επίπεδα. Διότι όταν τα πράγματα είναι σκούρα το πρώτο πράγμα που κάνουν είναι φέρε την EKAM, αν είναι κατάμαυρα τα πράγματα. Άρα αν τα πράγματα είναι λιγότερο σκούρα λένε φέρε τα MAT. Τα MAT σας υπενθυμίζω ότι όλες οι δομές που έχουν είναι Ρωμαϊκές. Βέβαια δεν κάνουν την χελώνα την επιθετική αλλά την παθητική. Άρα όταν λοιπόν κοιτάζετε μετά την αστυνομία, λέτε πολύ απλά, εφόσον είμαστε όλοι πολιτισμένοι γιατί να την έχουμε; άρα να μην την βάλουμε. Οι Έλληνες έχουν πολύ πλάκα, μόλις έχουν ένα πρόβλημα θα φωνάξουν το εκατό. Και λέμε γιατί φωνάζεις αυτόν που δεν θες να 'ρθει; Τώρα το λέω για τους αστυνομικούς. Στους αστυνομικούς μου αρέσει να τους κάνω την εξής παρατήρηση, γιατί εμένα μου λένε εντάξει αυτά τα λέει η κοινωνία, ενώ είναι πολύ απλό, φαντάσου λοιπόν Αλέξανδρε ότι ξαφνικά σε παίρνει η ασφάλεια από το σπίτι σου. Έτσι, άρα εσύ βλέπεις στο τηλέφωνο και βλέπεις το τηλέφωνο σου σηκώνεις και σου λέει "εδώ ασφάλεια". Αμέσως νιώθεις ασφάλεια στο σπίτι σου. ε; Ως αστυνομικός. Λες θεέ μου αν είναι η ασφάλεια μες το σπίτι μου τι έχει γίνει... και έχει ενδιαφέρον γιατί όταν το κάνω αυτό στις σχολές, μου λένε δεν το 'χαμε σκεφτεί ποτέ ότι μπορεί να είναι τόσο αρνητικό να είσαι σε ένα σπίτι.. ε λέω αφού για να είναι ασφάλεια μέσα σε ένα σπίτι, είναι ότι υπάρχει κάποιο πρόβλημα. άρα ουσιαστικά τι σημαίνει; Σημαίνει ότι η αστυνομία για μας είναι το ίχνος του προβλήματος. Άρα άμα δεν βάλετε αστυνομία δεν έχει πρόβλημα. Μόνο που όταν έχει πρόβλημα χρειαζόμαστε την αστυνομία.

Μετά η αστυνομία όταν έχει χοντρό πρόβλημα χρειάζεται τα MAT, ενώ όταν έχει πολύ χοντρό πρόβλημα χρειάζεται την EKAM. Πότε χρειαζόμαστε τον στρατό; όταν τα πράγματα έχουν εντελώς ξεφύγει, άρα να θυμάστε, ο στρατός για την μέση τάξη, την κοινωνία, φαίνεται άχρηστος. Λες τι τον θέλω το στρατό, τόσα έξοδα.. βέβαια όταν μας πλακώνουν στο ξύλο όλοι οι άλλοι, λέμε που είναι ο στρατός; ε δεν έχουμε. τον βγάλαμε. Δεν έχουμε πια. κάναμε μειώσεις, οικονομίες κλπ. όταν λοιπόν είναι εσωτερικά τα προβλήματα, η αστυνομία είναι πάντοτε σε ένα πρόβλημα. γι' αυτό είναι το σπαθί. Ο στρατός είναι μόνο η ασπίδα. Ενεργοποιείται μόνο απέξω προς τα μέσα. Αλλιώς άμα είναι από μέσα προς τα έξω, είναι ότι λέτε ότι έχουμε χούντα και δεν έχει καμία σχέση με αυτό που λέμε. Εδώ λοιπόν είναι το ίδιο. Στην πραγματικότητα όλες αυτές οι δομές φτιάχνονται όχι για να κάνουν επίθεση, γιατί έχουμε βέβαια και επιθετικές κινήσεις και στο σκάκι, αλλά φτιάχνονται για την άμυνα.

Τώρα θέλω να μεταφέρουμε αυτό το σκάκι(μαγνητική σκακιέρα πίνακας) σαν ιδέα και να το κοιτάζετε εδώ (καστρική σκακιέρα) είναι Καστρικό σκάκι και παίζεται με τέσσερις παίχτες κι όχι πια με δυο. Εδώ υπάρχει μια τεράστια διάφορα μεταξύ των δυο, είναι ότι στην πρώτη (κλασικό σκάκι)δεν έχουμε την έννοια της συμμαχίας. Τα κομμάτια είναι συμμαχικά μεταξύ τους αλλά είναι ένας παίχτης.

εδώ έχουμε έναν άλλο παίχτη, και η αντιπαράθεση τους, μόνο φιλική δεν είναι εφόσον πρέπει να προστατέψω τον ένα να επιτεθώ στον άλλο. Στην καστρική έχουμε 4 κάστρα. Το ένα είναι κάστρο το άλλο προμαχώνας. Άμα κοιτάξετε πως λειτουργεί η Μάλτα, ειδικά, και εδώ λίγο στον Χάνδακα, έχουμε δει από αυτά προμαχώνας όλοι οι κρητικοί ξέρουνε τι είναι, στο κάστρο βέβαια μπερδεύεστε λίγο, αφού είναι μερικοί που δεν κατάλαβαν ακόμη ότι δεν είναι τουρκικό. πρέπει να το 'χεις αυτό.. άρα το κάστρο το οποίο είναι del mare, άρα είναι το κάστρο ουσιαστικά της θάλασσας, στη θάλασσα, και το βλέπετε με τα κύματα, είναι άλλοι που το ονομάζουν με δυο συλλαβές. το πιο ωραίο είναι ότι το ονομάζουν με δυο συλλαβές ενώ το ονομάζουν όπως το έλεγε ο εχθρός τους.

Πολιτισμικά πρέπει να έχεις χάσει κάτι. το πιο ωραίο είναι ότι οι κρητικοί συνεννοούνται μεταξύ τους για την βλακεία που λένε και οι δυο. Σας το ξανά λέω λίγο πιο ωμά αλλιώς δεν θα το πιάσετε. Άμα πάρετε την Ακρόπολη και βάλετε εκεί μέσα μπαρούτι θα μπορείτε να την ονομάσετε μπαρουτοθήκη. Το μπαρούτι είναι μια χαρά γιατί μπαρούτι είναι τουρκική λέξη. άρα κάθε φορά που βλέπετε την Ακρόπολη να λέτε μπαρούτι. Ειδικά τον Παρθενώνα. Άμα το κάνετε αυτό, δεν θα έλεγε κάποιος από εσάς Παρθενώνας λέγεται δεν λέγεται μπαρούτι. Ε εδώ απ' ότι φαίνεται δεν βγήκε αυτή η απόφαση, ελπίζω να βγει σιγά σιγά, και θα ήταν καλό να μιλάμε ότι ουσιαστικά πρόκειται για ένα κάστρο της θάλασσας που δεν έχει καμία σχέση με το άλλο(η ονομασία που έχει καθιερωθεί με τις δύο συλλαβές). Άρα, αυτή εδώ η σκακιέρα λέγεται καστρική σκακιέρα.

Η καστρική σκακιέρα παίζεται με δύο μεγάλους κανόνες και εδώ θα δούμε τη μεγάλη διαφορά. Ο ένας από τους κανόνες είναι ο Ρώσικος: αν ένας από τους δύο που αποτελούν μια συμμαχία έχει πεθάνει (είναι MAT) τέλειωσε η παρτίδα. Θεωρούν ότι όταν παίζουν δύο εναντίων ενός, εντάξει (δεν έχει νόημα). Υπάρχει και ο Ευρωπαϊκός κανόνας ("αυτό το λέω το ευρωπαϊκός και το Ρώσικος γιατί είναι μερικοί που μπορεί που από την Ευρωπαϊκή ένωση να είναι στη Ρωσική ένωση" υπάρχουν και επιλογές, αλλά καλό θα ήταν να είναι πιο ενημερωμένοι καστρικά, στις επιλογές). Εδώ, στον Ευρωπαϊκό κανόνα, αν παίζει ένας από τους δύο και χάσει και είναι MAT, τότε τα κομμάτια του παγώνουν, δεν παίζει, παίζει όμως ο άλλος. Αν ο άλλος καταφέρει να ξε-Ματώσει τον δικό του, ξαναενεργοποιούνται όλα τα κομμάτια. Έχει πάρα πολύ πλάκα γιατί όταν παίζουν μεταξύ τους από χαμηλό έως μέτριο επίπεδο, έχουν την εντύπωση αρχικά ότι όταν νικάει ο ένας τελειώσαμε. Μετά βλέπω ότι ο ένας κάνει Ματ, μετά τον ξε – Ματώνει ο άλλος, μετά κάνει MAT από την άλλη πλευρά, και βλέπουμε ότι δεν είναι τόσο εύκολο να κάνετε δύο MAT. Μετά καταλαβαίνετε ότι σε μερικά Ματ που είστε σχεδόν κοντά από το MAT, αποφεύγετε να το κάνετε γιατί χρησιμοποιείται πολλά κομμάτια για να πετύχετε το MAT. Άμα χρησιμοποιήσετε τα πολλά κομμάτια, ουσιαστικά και αυτά απενεργοποιούνται γιατί πρέπει να ελέγχουν συνεχώς το MAT, για να είναι όλα ακίνητα. Άρα τι κάνετε μετά, πάνω-κάτω μειώνεται την απόσταση από τα δύο Ματ,

και ακόμα και αν το πετυχαίνετε δεν το κάνετε αμέσως για να έχετε το δεύτερο μαζί. Αυτό σημαίνει ότι θα μας δώσει δυνατότητες ριζικά διαφορετικές. Έχουμε λοιπόν δύο αποχρώσεις, και έχουμε βέβαια και ένα κεντρικό άξονα, αλλά αυτό που μπορείτε να δείτε είναι ότι η (καστρική)σκακιέρα θα δημιουργήσει μία διαγώνια. Αυτή η διαγώνια δεν υπήρχε καθόλου εδώ (κλασική σκακιέρα) που έχουμε έναν άξονα σχεδόν οριζόντιο με ένα μέτωπο (κάθετο) το οποίο μετακινείται, μπορεί να έχουμε προμαχώνες, μπορούμε να έχουμε μικρό ροκέ, μεγάλο ροκέ. Εδώ λοιπόν τι γίνεται, πρώτα από όλα πρέπει να καταλάβουμε ότι όταν κάνουμε το μικρό ροκέ πηγαίνουμε προς το κάστρο, και δεν είναι τυχαίο βέβαια. Άρα στην πραγματικότητα, σε πιο υψηλό επίπεδο θα δούμε, ότι οι παίχτες το πρώτο πράγμα που οργανώνουν είναι να βάλουν το βασιλιά στο κάστρο. Ενώ σε χαμηλό επίπεδο προσπαθούν να τσακωθούν στο κέντρο. Άμα δείτε τι γίνεται εδώ (δείχνοντας το κέντρο) χωρίς να έχετε προγραμματίσει την άμυνά σας, πάνε πολύ γρήγορα τα πράγματα γιατί πάνω-κάτω παίζετε εσείς μια φορά και παίζουν οι άλλοι τρεις. Και λέτε μα πότε έγιναν όλες αυτές οι αλλαγές μέχρι να ξανά έρθει σε μένα. Έχει ενδιαφέρον, θα το ξανασκεφτείτε τώρα με το πρώτο σκάκι. Το πρώτο σκάκι μας δίνει κάτι που είναι πολύ σημαντικό και είναι το εξής: όλοι μας θεωρούμε ότι ο βασιλιάς είναι πολύ αργός. Όπως όταν αγοράζουμε ένα καινούριο υπολογιστή θεωρούμε μετά από μερικές μέρες ότι είναι αργός, αυτό είναι στάνταρ.

Ο βασιλιάς είναι πολύ αργός για όλους μας, θεωρώντας ότι "σέρνεται". Στην πραγματικότητα στο σκάκι ο βασιλιάς είναι πολύ αργός γιατί είναι η μονάδα του χρόνου. Ο βασιλιάς. Άρα ο ρυθμός που έχει, και άμα θέλετε λοιπόν να χαλάσετε το σκάκι, και να αποτελειώσετε πολλά ανοίγματα, έτσι τεχνητά, είναι πολύ απλό αποφασίστε ότι ο βασιλιάς έχει δικαίωμα να κάνει δύο τετράγωνα. Εδώ έχετε ολόκληρα κομμάτια της θεωρίας που πέφτουν γιατί βέβαια δεν προβλέπουν αυτή την ταχύτητα πάνω στο βασιλιά. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να το δούμε ανάποδα, αυτό που θεωρούμε εμείς αργό, είναι επειδή κοιτάζουμε τα γρήγορα και βάζουμε το βασιλιά αργό. Ενώ στην πραγματικότητα ο βασιλιάς είναι η μονάδα μέτρησης, και οι άλλοι έχουν δυνατότητες σε σχέση με αυτή τη μονάδα. Και όλος ο ρόλος των κομματιών είναι να προστατεύσουν το βασιλιά. Έχει πάλι ενδιαφέρον γιατί ουσιαστικά τον πιο αργό τον προστατεύουν όλοι. Άρα αυτό που μας διδάσκει το σκάκι και σε αυτό το καστρικό επίπεδο, είναι το εξής: αυτός που έχει επιλεχθεί για να μας αντιπροσωπεύει, είναι αργός. Και πρέπει να τον προστατεύουμε.

Όσοι ήταν και στην διάλεξη σε σχέση με τον EL GRECO· ο Χριστός είναι πολύ αργός, περπατάει πάντοτε αργά, οι μαθητές τρέχουν παντού, και ξανατρέχουν προς τον Χριστό. Και το ερώτημα είναι, πάνω στη σκακιέρα τι κάνεις; Ε στην πραγματικότητα κοιτάς συνεχώς που είναι ο βασιλιάς γιατί άμα το ξεχάσεις στο ενδιάμεσο(με την αποκάλυψη κλπ.), στην πραγματικότητα χάνεις την ουσία. Εδώ λοιπόν έχουμε και μια βυζαντινή σκακιέρα. Στη βυζαντινή σκακιέρα αυτό που έχει ενδιαφέρον, είναι ότι έχει μια τρύπα στο κέντρο. Η τρύπα που έχει στο κέντρο, σαν έκφραση είναι

λάθος. Όταν λέμε ότι η σκακιέρα η βυζαντινή έχει μια τρύπα, υπονοούμε στο μυαλό μας ότι ήταν γεμάτη. Π.χ. αν τρυπήσω έναν μπακλαβά θα πω ναι έχει μια τρύπα, έχει όμως νόημα να πω ότι είναι τρύπιο το κουλούρι; Ο τόρος δεν είναι τρύπιος-είναι η τρύπα. Δεν μπορείτε να τρυπήσετε ένα τόρο εκεί που είναι η τρύπα του αφού αυτό είναι η ιδέα του. Βλέπετε λοιπόν στη βυζαντινή στη σειρά έχετε δύο πύργους, δύο ίππους, δύο αξιωματικούς, και τον βασιλιά και την βασίλισσα και περιφερειακά τα πιόνια. Το ενδιαφέρον είναι ότι αν σας δώσω αυτή τη σκακιέρα, και σας πω ότι με αυτήν τι κάναμε για να κάνουμε την άλλη(την κλασική) το έχετε σαν άσκηση... Κανονικά θα λέγαμε αν ήμασταν μπουμπούνες ότι κάναμε μια τρύπα στο κέντρο(της κλασικής). Αυτό που κάνουμε είναι ότι κολλάμε τις άκρες. Θα δείτε μια ειδική περίπτωση, αν πάρετε τον αξιωματικό (έστω ότι είναι άδεια η σκακιέρα) και φανταστείτε ότι αυτό είναι ένα μπιλιάρδο(έτσι βάζουμε και λίγα μαθηματικά για να δούμε που είναι ο πολιτισμός), κάνοντας λοιπόν την κίνησή του μας κάνει μια τροχιά και γυρνάει από κει που ξεκίνησε. Άμα κάνετε το ίδιο στην βυζαντινή θα δημιουργήσει κάτι πολύ παράξενο, είναι ότι ο αξιωματικός εκεί που κάθετε, με καραμπόλα μπιλιάρδου, ακουμπάει όλα τα τετράγωνα του χρώματός του. Που αυτό δε γίνεται ποτέ στο (κλασικό) σκάκι. Αυτό σημαίνει πρακτικά, για κάποιον που το εντοπίζει, ότι βάζοντας δύο αξιωματικούς καλύπτεις όλη τη σκακιέρα με το (την έννοια) μπιλιάρδο. Άλλα δεν είναι μόνο αυτό, είναι ότι στην βυζαντινή σκακιέρα, οι λοξές γωνίες του αξιωματικού, είναι πάρα πολύ επικίνδυνες γιατί μας ξαφνιάζει. Π.χ. στο κλασικό σκάκι σας συστήνουν πάντοτε είναι να κάθεστε πολύ καλά απέναντι, γιατί ξέρουμε ότι μόλις καθόμαστε λίγο στραβά μπερδευόμαστε λίγο στις διαγώνιες.

Στη βυζαντινή έχει ενδιαφέρον γιατί έχετε παράλληλες παντού. Διότι είναι όλα στραβά και τώρα θα σας πω κάτι που θα σας ξαφνιάσει: δεν υπάρχει τρύπα. Το γεγονός ότι το ονομάζετε τρύπα, είναι επειδή θυμάστε αυτήν(κλασική σκακιέρα). Αυτό σημαίνει τι, ότι μια μεγάλη ιστορία σκακιστική βασίζεται στην έννοια του κέντρου. Ενώ η βυζαντινή ιστορία βασίζεται στην έννοια της πτέρυγας. Θα μου πείτε αυτό πως συνδυάζεται, πάνω-κάτω άμα το σκεφτείτε, στις ευρωπαϊκές χώρες, και μάλιστα και στην Κίνα, η Κίνα είναι η αυτοκρατορία του κέντρου. Και δεν είναι τυχαίο που έχουμε το GO και παίζουμε με ένα πολύ ουσιαστικό τρόπο στο κέντρο, γιατί στα άκρα είναι επικίνδυνο-δεν ξέρουμε να το διαχειριστούμε. Εδώ λοιπόν έχουμε δυνάμεις που έχουν επινοήσει το κέντρο. Στο Βυζάντιο αν το σκεφτείτε καλά, σκεφτείτε το μέγεθος του Βυζαντίου, σκεφτείτε που ήταν η Κωνσταντινούπολη... σε μια γωνία. Εδώ(στη βυζαντινή) έχει ενδιαφέρον αν το κοιτάξετε, στην πραγματικότητα ο βασιλιάς και η βασίλισσα φαίνονται να είναι σχετικά κοντά από τους άλλους, στην πραγματικότητα είναι στην ίδια απόσταση που είναι τα πιόνια. Έχουμε την εντύπωση ότι είναι ο ένας απέναντι από τον άλλο, Και άμα το σκεφτείτε ορθολογικά, θα δείτε ότι είναι το ανάλογο από την Κωνσταντινούπολη, με τη θάλασσα του Μαρμαρά. Που έχετε δίπλα Ευρώπη-Ασία,

είναι δίπλα ο ένας στον άλλον, αλλά επειδή έχει θάλασσα στο κέντρο, περνάμε αλλιώς. Εδώ λοιπόν έχουμε το ανάλογο. Η ανάπτυξη θα γίνεται από τα πλάγια, έχουμε τους ίδιους κανόνες αλλά έχουμε και μερικά περίεργα πράγματα τα οποία θα κάνω εξεπίτηδες εδώ (κλασική σκακιέρα) για να σας «νευριάσω». Ο πύργος (A3) παίρνει τον ίππο (A5). Σας νευριάζει, δεν σας νευριάζει; Γιατί όλη η ιδέα εδώ που θα αλλάξει ριζικά το θέμα είναι επειδή κάνουμε το «σκίσιμο» (στην κλασική σκακιέρα) και επειδή κάνουμε το κόλλημα (βυζαντινή). Βλέπετε ότι έχετε λοιπόν το δικαίωμα σε αυτό το σκάκι να πάτε και από πίσω. Θυμάστε τι σας έλεγα για τον πολιτισμό; Στην πραγματικότητα ο πολιτισμός του Βυζαντίου τι λέει; Οι εχθροί σου μπορεί να σου έρθουν από πίσω. Άμα σκεφτείτε πως έγινε η άλωση της Κωνσταντινούπολης, θα θυμηθείτε ότι δεν έγινε από την Ασία. Είναι οι Ασιάτες που μπήκαν στη Θράκη και ξαναμπήκαν από πίσω και χτύπησαν την Κωνσταντινούπολη μέσω της Ευρωπαϊκής πλευράς, μέσα. Ενώ δεν πήγαν από την άλλη πλευρά. Και γιατί δεν πήγαν από την άλλη πλευρά; Γιατί ουσιαστικά στο κέντρο έχετε την θάλασσα, άρα ήταν πιο εύκολο. Βλέπετε, η Κωνσταντινούπολη είναι φτιαγμένη σαν γωνία, τείχη-θάλασσα-θάλασσα. Άρα τι έκαναν; Μπήκαν από εδώ (Θράκη), χτύπησαν τα τείχη και μπήκαν μέσα. Και έχει ενδιαφέρον ότι αυτή η σκακιέρα υπάρχει ήδη από τον 10^ο αιώνα. Έχει ενδιαφέρον εκείνη την εποχή να θυμάστε ότι δεν βάζουμε δυο χρώματα. Πάνω-κάτω μας θυμίζει λίγο το GO, που δεν έχουμε καθόλου χρώματα. Εδώ λοιπόν δεν έχουμε(είχαμε) τα μαύρα και τα λευκά. Η ιδέα λοιπόν που χρησιμοποιήσαμε εκείνη την εποχή, την χρησιμοποιήσαμε σε μια σκακιέρα SER. Άρα η σκακιέρα SER, τώρα νομίζω να καταλάβετε όλοι σας ότι δεν έχει τρύπα. Η σκακιέρα SER παίζεται 9x9, γιατί χρησιμοποιεί μια άλλη μεθοδολογία, τα fractal, την μορφολογική ανάλυση και πάνω-κάτω τι μπορείτε να δείτε; Μπορείτε να δείτε ότι είναι μια σκακιέρα που αποτελείται από 9 τετράγωνα, ένα λείπει στο κέντρο, άρα έχω το μέγεθος του κέντρου. Και το καθένα από τα εννιά τετράγωνα που τελικά θα είναι οχτώ εδώ, αποτελείται από εννιά τετράγωνα. Αυτό λοιπόν είναι ένα fractal σε δύο επίπεδα. Τώρα ποια είναι η διαφορά ειδικά για όσους έχουν παίξει πάνω σε αυτό; Η μεγάλη διαφορά είναι τα γαλάζια τετράγωνα. Όσοι θέλουν λοιπόν να καταλάβουν πως λειτουργεί αυτή η σκακιέρα σε σχέση με τη βυζαντινή και σε σχέση με τα καστρικά, είναι ότι αυτό που βλέπετε στο κέντρο είναι το ανάλογο της μεσογείου. Άρα στη μεσόγειο όταν είχαμε μεγάλες πολιορκίες είναι πολύ απλό, ή πηγαίνατε από πάνω ή πηγαίνατε από κάτω (από ξηρά). Και στο ενδιάμεσο αυτοί που πάνε διασχίζοντας (την θάλασσα), στην πραγματικότητα είναι τα καράβια. Άρα τι κάνουμε; Όταν μπαίνουμε σε ένα γαλάζιο τετράγωνο, κάνουμε μια υπερκίνηση. Η υπερκίνηση είναι η κίνηση του ίππου στα γαλάζια. Από ένα σημείο θα πάτε σε δυο σημεία και αυτό είναι απόλυτα συμμετρικό. Αυτό τώρα τι σημαίνει; Σημαίνει ότι θα χρησιμοποιήσουμε το αργό, της θάλασσας, που έχουμε και στη βυζαντινή και ταυτόχρονα θα έχουμε πράγματα που είναι πολύ γρήγορα να κινηθούν, τα οποία θα είναι μέσω των γαλάζιων τετραγώνων. Άρα εδώ η διαφοροποίηση που γίνεται; Είναι ότι τα πιόνια δεν ξέρουν ότι υπάρχουν γαλάζια

τετράγωνο. Στην πραγματικότητα –κάνουμε τώρα μια υπερ-ερμηνεία του σκακιού- τα πιόνια δεν ξέρουν ότι μπορείς να αλλάξεις και να κάνεις προαγωγή αλλού. Το ξέρουν μόνο εδώ (A8-H8). Οι άλλοι έχουν πάρει την προαγωγή πριν την παρτίδα.

Τα πιόνια όταν θα φτάσουν στο τέλος μπορούν να γίνουν όλα τα κομμάτια εκτός από τον βασιλιά. Άρα ουσιαστικά σημαίνει ότι αυτή η έξοδος (A8-H8) είναι ο μόνος χώρος που τα πιόνια αναγνωρίζουν ότι είναι στην προαγωγή. Οι άλλοι έχουν προαχθεί όλοι. Εδώ λοιπόν τι γίνεται; Περνάνε από τα μπλε (τα πιόνια), αλλά δεν καταλαβαίνουν ότι είναι χώρος για υπερκίνηση. Άρα εδώ τι γίνεται; Η υπερκίνηση γίνεται από όλα τα κομμάτια και όχι από τον ίππο μόνο. Άρα βλέπετε ένα πολύ ελάχιστο τεχνικό ζήτημα, νομίζω μπορείτε να το αντιμετωπίσετε αμέσως. Είναι άμα κοιτάξετε την σκακιέρα SER θα δείτε ότι οι δυο αξιωματικοί είναι σε λευκά τετράγωνα και αμέσως θα πείτε ότι δεν μπορεί να είναι έτσι γιατί στην κλασική έχουμε μαύρο και λευκό. Αυτοί δε θα αλλάξουν ποτέ. Οι ίπποι θα αλλάζουν πάντα και επειδή οι ίπποι αλλάζουν πάντα, τι κάναμε; Δημιουργήσαμε μια ισορροπία μέσω της υπερκίνησης και τότε όταν ο αξιωματικός μπαίνει σε γαλάζιο τετράγωνο, θα βγει σε γαλάζιο τετράγωνο που θα είναι του άλλου τύπου και θα του επιτρέψει να αλλάξει χρώμα. Θα δείτε λοιπόν ότι όταν το βλέπουμε με διάφορες σκακιέρες το σκάκι καταλαβαίνουμε μερικά στοιχεία του πολιτισμού μας. Πρώτα το στρατιωτικό, στη συνέχεια το στρατηγικό, στη συνέχεια το πολιτισμικό και στη συνέχεια τις διαφορές από διάφορες χώρες. Και όταν αυτές οι διάφορες χώρες εμπλέκονται, έχουμε μαθήματα από κάθε μια χώρα, της οποίας δεν τα αντιμετωπίζουμε σωστά αρχικά. Δηλαδή, θεωρούμε απλώς ότι είναι ονομασίες. Δηλαδή αγγλικό άνοιγμα, άνοιγμα άλφα. Και εδώ νομίζω είναι ένα θέμα και στο θέμα της εκπαίδευσης. Δεν βάζουμε αρκετά το πολιτισμικό στοιχείο και αυτό που βλέπουμε είναι ότι σε υψηλό επίπεδο και το βλέπουμε ειδικά με τους *grand maitre*, όταν έχουν προτιμήσεις, θα δείτε ότι στις εξηγούν συχνά πολιτισμικά. Και δεν τις εξηγούν μόνο αποτελεσματικά. Πάνω-κάτω αν θέλετε αυτοί που είναι κάτω από 2000 (elo) το πιάνουν με δυσκολία, αυτοί που είναι μεταξύ 2000-2300 λένε ότι το έχουσε καταφέρει και όταν τους μιλάνε άνθρωποι που είναι πάνω από 2600, έχουν την εντύπωση ότι είναι εξωγήινοι. Γιατί η συμπεριφορά τους, όσον αφορά τις ονομασίες, είναι ριζικά διαφορετική και είναι σαν να έρχονται από αλλού. Άρα ελπίζω να καταλαβαίνετε ότι ένας Ρώσος δεν είναι δυνατό να μην ξέρει τη ρώσικη άμυνα (άμυνα *Petron*). Για ποιο λόγο; Γιατί είναι από τα πρώτα πράγματα που θα του μάθουν και αυτό που έχει ενδιαφέρον είναι ότι άμα το σκεφτείτε ορθολογικά, υπάρχει μια ριζική διαφορά εφόσον ο παίκτης αυτός δεν προστατεύει το πιόνι του, όπως θα το κάναμε κλασσικά, αλλά πηγαίνει κατευθείαν σε μια αντεπίθεση. Αυτό το σύστημα, που όπως καταλαβαίνετε είναι πολύ αντεπιθετικό, θα παιχτεί στην ιδέα ότι παρόλο που θα πάρω μετά θα τον ξαναχτυπήσω τον ίππο(τα μαύρα το κάνουν) για να χάσει τέμπο(τα λευκά) και εγώ να κερδίσω(το πιόνι, τα μαύρα). Όμως αυτή η προσέγγιση, σας το λέω αυτό γιατί έχουμε και τον *Greco* ακόμα και στην ελληνική παράδοση,

βέβαια ήταν σχεδόν Ιταλός, όσον αφορά την ονομασία και την περιοχή δράσης. Στην πραγματικότητα, φανταστείτε τώρα έναν Ιταλό να σας λέει ότι εγώ δεν ξέρω ιταλική. Έναν Άγγλο που δεν ξέρει (αγγλική). Έχει ενδιαφέρον ότι άμα το σκεφτείτε έτσι, θα σκεφτείτε με τρόπο αυτονόητο ότι επειδή έχει το όνομα του, πρέπει να το ξέρει. Και έχει ενδιαφέρον γιατί εμείς τα μαθαίνουμε με τα ονόματα αλλά χωρίς να ξέρουμε ότι είναι των ονομάτων που έχουν σημασία. Αυτοί λοιπόν έχουν μάθει γύρω από αυτό το όνομα μια ολόκληρη φιλοσοφία πως παίζεται. Για όσους νομίζουν ότι αυτό γίνεται μόνο στο σκάκι, είναι ακριβώς και στο GO. Και θα δείτε ότι στο GO υπάρχουν πολλοί τρόποι να παίξουμε. Είναι μερικοί που είναι πιο κινέζικη, οι άλλοι είναι πιο γιαπωνέζικοι, και οι άλλοι είναι πιο κορεάτικοι. Κι όταν τους βλέπετε τους παίκτες, αν ξέρετε καλύτερο GO, αναγνωρίζεται το ύφος. Και λες(π.χ.) Κορεάτης παίζει τώρα. Ενώ όταν δεν το ξέρεις καθόλου βλέπεις πέτρες παντού και λες... Ασιάτης θα είναι κάτι τέτοιο, δεν μπορεί... Ήθελα λοιπόν σε αυτή τη διάλεξη να σας δείξω το εξής: ότι πολιτισμός, και το λέω τώρα και για τους καλλιτέχνες για τους λογοτέχνες κτλ. Αυτοί που έχουν την καλλιτεχνική δράση, πάνω-κάτω, αυτοί είναι λουλούδια. Τα οποία είναι τα πιο όμορφα. Τα λουλούδια ξέρετε, θέλουν γη και κοπριά. Αν τα λουλούδια έχουν μόνο γη(γέρνουν) άμα δε βάλουμε κοπριά δεν ανεβαίνουν.

Θα ήταν ενδιαφέρον να σκεφτούν τα λουλούδια, ουσιαστικά τώρα τι λέω, η τέχνη πάνω σε τι βασίζεται; Γιατί ξέρετε τι γίνεται; Όταν δεχόμαστε τεράστιες επιθέσεις, και βάρβαρες επιθέσεις, (π.χ. σε μια φάση γενοκτονίας) πρώτα από όλα η τέχνη γίνεται θύμα. Και έχουν χειρότερο, μπορεί να χρειαστεί χρησιμοποιήσουμε την τέχνη ως εργαλείο βαρβαρότητας. Σας υπενθυμίζω ότι το χρησιμοποίησαν οι Ναζί, ανάγκαζαν ανθρώπους να παίζουν σε ορχήστρα για να μην ακούν οι άλλοι τις κραυγές. Και τους έλεγαν να παίζουν δυνατά. Φανταστείτε τι σημαίνει τώρα αυτό σαν έργο τέχνης. Σας υπενθυμίζω ότι είναι μερικοί μουσικοί που εμπνεύστηκαν από γενοκτόνους. Τους οποίους επειδή δεν τους ξέρουμε τους ακούμε και λέμε ότι είναι πάρα πολύ ωραίο. Και κοιτάζουμε μόνο το τεχνικό. Λέω λοιπόν ότι το πρώτο πράγμα που υπάρχει στην τέχνη, είναι η τεχνική. Η τεχνική είναι η γη της τέχνης. Δηλαδή τότε εμφανίζεται η τέχνη, είναι όταν δε βλέπουμε ποια την τεχνική. Άμα ας πούμε παίζει κάποιος μπροστά σας βιολί και λέτε πω-πω τότε θα τελειώσει, και αν θα τα καταφέρει, και πως θα τα καταφέρει...ας τελειώσει, έλεος. Μετά βλέπετε έναν άλλο που παίζει πάρα πολύ ωραία, και δεν ξέρετε καν ότι υπάρχει δυσκολία και λέτε μα είναι το ίδιο όργανο; Εδώ λοιπόν είναι το ίδιο με ποια έννοια: έχετε την τέχνη, έχει ένα υπόβαθρο που είναι φυσιολογικό, είναι η τεχνική. Τώρα το ερώτημα είναι ποια είναι η κοπριά. Πάνω-κάτω οι άνθρωποι όταν δεν έχουν προβλήματα, σου λεν, είναι θέμα τεχνικής, έχω και λίγο ταλέντο,...αλλά ξεχνάν ένα πράγμα: η κοπριά είναι η στρατηγική. Γιατί δίχως στρατηγική θα είναι όλοι νεκροί και θα είναι θαμμένοι μες στη γη τους. Γιατί μόλις έρχεται ο άλλος να σου επιτεθεί, ξαφνικά, έχουμε άλλα θέματα. Τώρα τι γίνεται, όταν μιλάμε για την τέχνη του πολέμου, έχει

ενδιαφέρον δεν είναι ο πόλεμος της τέχνης, είναι ένας τρόπος μερικές φορές να νικήσουμε χωρίς να χάσουμε και μερικές φορές να νικήσουμε χωρίς να παίξουμε. Άρα τι γίνεται, η σκακιστική προσέγγιση της ζωής, είναι μια προσέγγιση προστασίας. Αυτός που είναι σκακιστής σοβαρός, προσέχει τους μαθητές του. Και ξέρει ότι είναι πολύτιμοι. Μαθαίνει στους μαθητές ότι τα πιόνια είναι πολύτιμα μην τα θυσιάζεις όπου να ναι. Τους μαθαίνει ότι πρέπει να είσαι εδώ ακόμα και μετά. Και όχι μόνο μία φορά. Γιατί μία φορά, μετά... Άρα, για να είσαι εδώ ακόμα και μετά, είναι αυτό και θέμα με το έργο που παράγουμε για την Ανθρωπότητα, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε την Ανθρωπότητα και το χρόνο. Πάνω σε αυτό θα βάλουμε τεχνική και στρατηγική και τότε θα εμφανιστεί η τέχνη που θα είναι αυτό που θα λέμε, αυτό είναι το στίγμα της ανθρωπιάς μας. Μόνο που αν το αφήσουμε το στίγμα μόνο του, είναι πάρα πολύ απλό, ας πούμε ένα πανέμορφο άγαλμα το διαλύει κάποιος και δε μένει τίποτα. Με τα βιβλία, τα βιβλία είναι ένα πάρα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα. Οι γενοκτόνοι είναι το πρώτο πράγμα που καίνε. Άρα, το κλείσιμο, το φινάλε, το φινάλε είναι το εξής: το σκάκι δεν φτιάχτηκε μόνο και μόνο για το σκάκι. Και όσοι θεωρούν ότι το σκάκι είναι για το σκάκι, είναι αυτοί που λένε ας πούμε την τέχνη για την τέχνη. Η τέχνη για την τέχνη έχει το ίδιο επίπεδο νοημοσύνης το σκάκι για το σκάκι. Όσοι πιστεύουν ότι η ζωή κωδικοποιείται ως σκάκι είναι καταδικασμένοι να χάσουν. Το σκάκι είναι απλώς μια προετοιμασία για καλύτερη άμυνα για να ζήσουμε και να παράγουμε ένα έργο που μας επιτρέπει να ανήκουμε στην Ανθρωπότητα. Αλλιώς παραμένουμε στην κοινωνία και μας σβήνει η επόμενη κοινωνία χωρίς καν να το καταλάβουμε γιατί είμαστε μόνο περαστικοί, ενώ με το σκάκι είμαστε της επιστροφής. Αυτό ήθελα να πω σήμερα και ευχαριστώ και πάλι τον Κώστα που μας επέτρεψε να δείξουμε και μια άλλη προσέγγιση για το σκάκι. Και καλή συνέχεια για όλα αυτά που κάνεις και για τα παιδιά...